

RiR 2008:3

Staten och pensionsinformationen

ISBN 978 91 7086 139 0

RiR 2008:3

Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2008

Till
Regeringen

Datum 2008-03-27
Dnr 31-2006-1423

Staten och pensionsinformationen

Riksrevisionen har granskat regeringens, Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens insatser vad gäller den årliga statliga pensionsinformationen. Granskningen omfattar också den statliga tillsynen av privata aktörers prognoser på webbplatser. Denna del avser Finansinspektionens och Konsumentverkets ansvar. Slutligen har Statens pensionsverks insatser för att samordna pensionsprognoser för statsanställda granskats. Resultatet av granskningen redovisas i denna granskningsrapport.

Företrädare för myndigheterna Socialdepartementet, Finansdepartementet, Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Konsumentverket, Finansinspektionen och Statens pensionsverk har fått tillfälle att faktagranska och i övrigt lämna synpunkter på utkast till slutrapport.

Rapporten överlämnas till regeringen i enlighet med 9§ lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Rapporten överlämnas samtidigt till Riksrevisionens styrelse.

Rapporten innehåller slutsatser och rekommendationer som avser Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Konsumentverket och Statens pensionsverk. Rapporten skickas därför för kännedom till dessa myndigheter. Riksrevisionen kommer att följa upp granskningen.

Riksrevisor *Eva Lindström* har beslutat i detta ärende. Revisionsledare *Ingvar Önnhage* har varit föredragande. Revisionsdirektör *Anders Viklund* har medverkat vid den slutliga handläggningen.

Eva Lindström

Ingvar Önnhage

För kännedom:

Socialdepartementet

Finansdepartementet

Integrations- och Jämställdhetsdepartementet

Statens pensionsverk

Försäkringskassan

Premiepensionsmyndigheten

Konsumentverket

Innehåll

Sammanfattning	7
1 Inledning	11
1.1 Problembild och motiv för granskning	11
1.2 Utgångspunkter	12
1.3 Revisionsfrågor	12
1.4 Genomförande och datainsamling	13
1.5 Avgränsning	13
1.6 Aktörer och uppgifter	14
1.7 Rapportens disposition	15
2 Huvuddragen i pensionssystemet	17
2.1 Inkomst- och premiepension	17
2.2 Garantipension och ekonomiskt stöd utöver pension	19
2.3 Pensionssystemets finansiering	19
3 Årlig information om den allmänna pensionen	21
3.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier	21
3.2 Styrningen av arbetet med den årliga informationen	23
3.3 Innehållet i det orange kuvertet	25
3.4 Många varianter av årsbeskedet	27
3.5 Varierande intresse för, nytta av och kunskap om enskildheter i det orange kuvertet	28
3.6 Den årliga informationens betydelse för förtroendet för pensionssystemet	32
3.7 Okänd träffbild i prognoserna	33
3.8 Sammanfattande iakttagelser	35
4 Tillsyn av privata aktörers pensionsinformation	37
4.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier	37
4.2 De privata aktörernas prognoser varierar	38
4.3 Tillsynen är outvecklad	39
4.4 Oklarheter kring samarbetet inom Pensionsportalen	40
4.5 Sammanfattande iakttagelser	41
5 Samordning av pensionsprognoser för statsanställda	43
5.1 Statsanställda får olika besked om ålderspensionen	43
5.2 Sammanfattande iakttagelser	44
6 Slutsatser och rekommendationer	45
6.1 Inte helt tillfredsställande statliga insatser	45
6.2 Årlig information om den allmänna pensionen	46
6.3 Prognoser utan konsumentskydd	49
6.4 Prognosproblem för statsanställda	50

Referenser	51
Bilaga 1: Årsbesked för 2008, variant A2	53
Bilaga 2: Innehåll m.m. i det orange kuvertet 1999–2007	59
Bilaga 3: Övrig information om pensionssystemet	63
Bilaga 4: Enkät till allmänheten	67
Bilaga 5: Frågeformulär till enkät	71
Bilaga 6: Typfallsundersökningen	81

Sammanfattning

Ett nytt pensionssystem för den allmänna ålderspensionen infördes 1998. Utmärkande för det nya systemet är livsinkomstprincipen, det vill säga att värdet av alla inbetalda pensionsavgifter under hela arbetslivet avgör hur hög pensionen blir. Den utgående pensionen beror också på fler faktorer som den enskilde kan påverka. Ur medborgarens perspektiv är det viktigt att ha grundläggande kunskaper om reglerna och hur pensionssystemet fungerar för att kunna göra rationella val när det gäller till exempel utbildning, arbetstid, sparande och pensionsålder.

Regeringen och riksdagen bedömde att det är viktigt att medborgaren får grundläggande kunskaper om hur systemet fungerar och vilka konsekvenser det får för den egna pensionen.

Information om den allmänna ålderspensionen ger inte en heltäckande bild av den framtida pensionen. Cirka 90 procent av de förvärvsaktiva har även kollektivavtalad tjänstepension. Många pensionssparar också privat och för att förbättra informationen om den samlade pensionen har staten medverkat till utvecklingen av Pensionsportalen som är ett samarbetsprojekt mellan staten och privata pensionsinstitut.

Alla födda 1938 och senare omfattas av det nya pensionssystemet och får årlig information i ett orange kuvert om hur mycket de tjänat in till den allmänna ålderspensionen. Regeringen och riksdagen uttalade att Försäkringskassans beslut om pensionsgrundande belopp, förändringen av den samlade pensionsbehållningen, förändring på grund av inkomstindexering, arvsvinsttilldelning, avdrag för förvaltningskostnader och en pensionsprognos bör ingå som delar i denna information.

Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens undersökningar visar att allmänheten har relativt låga kunskaper om och bristande intresse för den allmänna pensionen. Ungefär en femtedel av mottagarna öppnade inte det orange kuvert som skickades ut år 2006 och nära en tredjedel av dem som tog del av informationen hade svårt att ta till sig den.

Med anledning av detta har Riksrevisionen granskat Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens information till enskilda med syftet att bedöma om informationen har bedrivits i enlighet med de krav och riktlinjer som riksdagen godkände 1998.

Granskningen omfattar i huvudsak den årliga information som ges i det orange kuvertet. Vissa av statens övriga insatser för att göra informationen om pensionen tillgänglig och heltäckande har också granskats; Statens pensionsverks hantering av tjänstepensionerna inom det statliga området, samarbetet mellan staten och de privata pensionsinstituten i den

gemensamma Pensionsportalen samt statens tillsyn av den pensionsinformation som ges av de privata pensionsinstituten.

Den övergripande revisionsfrågan är: Har de statliga insatserna avseende information inom pensionsområdet genomförts på ett tillfredsställande sätt?

Riksrevisionens bedömningar bygger i första hand på att informationen ska vara relevant och användbar för de pensionspåverkande val som riksdagen förutsåg att enskilda skulle kunna ställas inför.

Den årliga informationen från staten

Det orange kuvertet är den viktigaste kanalen för den statliga informationen om den allmänna ålderspensionen. Det har skickats ut sedan 1999 och var de första åren mycket omfattande, men utgörs nu av sex sidor. Alla år har samma basinformation funnits med, det vill säga prognos, konto med pensionsbehållning, beslut om pensionsrätter och fondredovisning. Den beskrivande texten har förenklats och reducerats. Uppgifter om avkastningen i premiepensionssystemet redovisas dock inte. Inte heller görs någon uppföljning av träffsäkerheten i de prognoser som ges i det orange kuvertet.

De undersökningar som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten låtit genomföra av hur de försäkrade läser och upplever kuvertet och dess innehåll visar att en av fem anser att innehållet är anpassat till deras behov. Granskningen har visat att många av de begrepp som används är svåra att förstå för många och att intresset för och nyttan av vissa uppgifter i många fall är begränsad. Några dessa är enskilda uppgifter som regeringen och riksdagen uttalat ska redovisas.

För många detaljer

Det grundläggande syftet med informationen är att den ska underlätta ett antal pensionspåverkande beslut. Riksrevisionen har funnit att en stor del av den information som ingår i det orange kuvertet inte har någon större betydelse för de pensionspåverkande valen. Till exempel kan arvsvinst och administrationskostnader inte påverkas av individen och den informationen upplevs heller inte av pensionsspararna som särskilt viktig. Dessa uppgifter finns med för att regeringen och riksdagen har velat ge de försäkrade en helhetsbild av de olika delarna i systemet och för att de ansågs viktiga för förtroendet för pensionssystemet.

Information om effekterna av uttag vid olika pensionsåldrar är enligt Riksrevisionens mening mindre betydelsefull för yngre. Den årliga informationen kan enligt Riksrevisionens bedömning begränsas väsentligt så att den för olika målgrupper mest beslutsrelevanta informationen lyfts fram.

Otillräcklig tillsyn av prognosinformation på webbplatser

Omfattande information om pension sprids från banker, pensionsinstitut och andra privata aktörer. Många av dem tillhandahåller prognosverktyg på sina webbplatser. Riksrevisionen konstaterar att medborgaren får påfallande olika prognoser om den framtida pensionen beroende på vilken webbplats som används. Prognoser på webbplatser skiljer sig också från prognoser i det orange kuvertet.

Riksrevisionen anser det otillfredsställande att de prognoser som kan göras på webbplatserna för den allmänna ålderspensionen och tjänstepensionerna ger konsumenten så olika besked. Riksrevisionen konstaterar att i första hand Konsumentverket har underlåtit att utveckla tillsynen inom detta område.

Brist i prognoser för statsanställda

Staten har initierat och drivit på uppbyggnaden av Pensionsportalen Minpension.se. Prognoser för statsanställda bygger på inkomstuppgifter som levereras av Statens pensionsverk. Dessa uppgifter skiljer sig i vissa fall väsentligt från det pensionsgrundande belopp som Försäkringskassan använder för sin prognos. Skillnaderna i underlaget leder till att prognoser för statsanställda på Pensionsportalen skiljer sig från prognoserna i det orange kuvertet.

Riksrevisionens granskning visar också att Statens pensionsverks egen prognos för tjänstepensionen kan vara upp till 25 procent lägre än den prognos statsanställda kan få Pensionsportalen. Skillnaderna beror på att Statens pensionsverk använder andra antaganden än de som används på Pensionsportalen.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att inrikta det fortsatta arbete med att utveckla den årliga informationen i det orange kuvertet på att göra den mer beslutsrelevant samtidigt som omfånget minskar. Riksrevisionen rekommenderar vidare regeringen att överväga att pröva andra vägar för att öka allmänhetens kunskaper om och förståelse för pensionssystemet. Regeringen bör i det sammanhanget pröva om riksdagen på nytt behöver ta ställning till den årliga informationens innehåll och roll.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att uppdraga åt Konsumentverket att klargöra vilka krav som kan och bör ställas på privata aktörers pensionsprognoser på webbplatser.

Riksrevisionen rekommenderar Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Statens pensionsverk att följa upp hur väl de prognoser de förser pensionsspararna med stämmer med den pension som sedan betalas ut.

Riksrevisionen rekommenderar Statens pensionsverk att använda inkomstbegrepp som inte ger förvirrande skillnader mellan årsbeskedet i det orange kuvertet och portalen. Riksrevisionen rekommenderar vidare Statens pensionsverk att tydligt redovisa vilka antaganden verket gör i sin egen prognos.

1 Inledning

1.1 Problembild och motiv för granskning

1.1.1 *Mer påverkbar pension kräver mer information*

Riksdagen beslutade i juni 1998 att införa ett nytt pensionssystem.¹ Pensionen bestäms i större utsträckning än tidigare av den totala livsinkomsten och tidpunkten för pensionering. I samband med att det nya pensionssystemet infördes uttalade riksdagen att staten ska förse enskilda med utökad allmän och individuell information i förhållande till vad som gällde för det tidigare pensionssystemet. Syftet var att underlätta för medborgaren att fatta beslut som påverkar pensionen.

Den årliga informationen till enskilda om den statliga ålderspensionen ges i form av ett orange kuvert som distribueras till cirka sex miljoner personer.² Staten har också tagit initiativ till Pensionsportalen www.minpension.se som drivs i samarbete med försäkringsbranschen.³ Via den kan enskilda få prognoser om den framtida allmänna pensionen, kollektivavtalad tjänstepension och privat pensionssparande.

1.1.2 *Informationen har svårt att nå fram*

Försäkringskassans årliga mätningar visar att allmänheten har tämligen låga kunskaper om och ett bristande intresse för den allmänna pensionen. Ungefär en femtedel av mottagarna öppnade inte det orange kuvert som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten skickade ut år 2006, vilket är på samma nivå som det första utskicket 1999. En dryg fjärdedel av dem som öppnade och tog del av innehållet i det orange kuvertet 2006 hade svårt eller ganska svårt att ta till sig informationen. Andelen har minskat endast marginellt sedan utskicket 1999, trots ett omfattande utvecklingsarbete kring utskickets innehåll.

Närmare två tredjedelar av befolkningen anser sig enligt Försäkringskassans undersökning fortfarande år 2006 ha dålig eller ingen kunskap om pensionssystemet. Det orange kuvertet är den informationskälla som allmänheten har störst förtroende för när det gäller den allmänna pensionen.

¹ Prop. 1997/98:151, bet. 1997/98: SfU13, rskr. 1997/98:315, 1997/98:320

² Ibland används begreppet Årsbeskedet. Båda begreppen används synonymt i fortsättningen.

³ I fortsättningen benämnd Pensionsportalen.

Trots detta anser bara en av fem tillfrågade att det orange kuvertet i hög grad är anpassat efter personens egna behov.

Den förstudie Riksrevisionen genomförde 2006 visade att de prognoser allmänheten kan få via Pensionsportalen skiljer sig från prognosen i det orange kuvertet. Skillnaderna är särskilt stora för statsanställda. Även pensionsprognoser som allmänheten kan få på bankers och andra pensionsinstituts webbplatser skiljer sig märkbart från prognoser i det orange kuvertet och på Pensionsportalen.

1.2 Utgångspunkter

Regeringen och riksdagen uttalade tidigt i reformarbetet vikten av att de försäkrade får årlig information om intjänad pensionsrätt och i övrigt god tillgång till information om hur stor den framtida pensionen kan väntas bli. Genom sådan information ansågs den enskilde kunna få överblick över sin framtida ekonomiska situation och underlag för bedömning av sitt behov att pensionsspara på egen hand.⁴ Under riksdagsbehandlingen av 1998 års proposition betonade socialförsäkringsutskottet betydelsen för systemets legitimitet att alla får en grundläggande förståelse för systemet och ges grundläggande kunskaper om hur systemet fungerar och vilka konsekvenser det får för den egna pensionen.

De flesta får både allmän ålderspension och tjänstepension, och vikten av att enskilda får en bild av de totala pensionsförmånerna uppmärksammades redan i riktlinjepropositionen 1994. Även kollektivavtalsreglerade tjänstepensioner har förändrats så att de i större utsträckning påverkas av den enskildes val. För att förbättra informationen om den samlade pensionen har staten medverkat till utvecklingen av Pensionsportalen.

Granskningen omfattar den statliga informationen till enskilda och statens tillsyn över privata aktörer⁵ som lämnar pensionsprognoser.

1.3 Revisionsfrågor

Den övergripande revisionsfrågan är: Har de statliga insatserna avseende information inom pensionsområdet genomförts på ett tillfredsställande sätt?

⁴ Prop. 1993/94:250 och bet. 1993/94:SfU24. En stor del av förarbetet bedrevs inom ramen för den parlamentariskt sammansatta Pensionsarbetsgruppen (dir. 1991:102), senare Genomförandegruppen, som avslutade sitt arbete i och med riksdagsvalet 2006.

⁵ De olika banker, försäkringsbolag med flera som lämnar prognoser benämns i denna granskning privata aktörer.

Granskningen har inriktats mot följande delfrågor:

1. Har regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten sett till att innehållet i det orange kuvertet utformats i enlighet med riksdagens beslut?
2. Har berörda tillsynsmyndigheter agerat tillräckligt då det gäller de privata aktörernas pensionsinformation?
3. Har Statens pensionsverk samordnat pensionsprognoserna för statsanställda på ett tillfredsställande sätt?

Mer preciserade bedömningsgrunder för varje delfråga redovisas i inledningen till kapitlen 3–5. Såväl den övergripande revisionsfrågan som delfrågorna baseras på de utgångspunkter som riksdagen och regeringen uttalat. Som framgår av delfrågorna är det inte alla statliga aktiviteter avseende informationen inom pensionsområdet som har granskats. Vilka statliga informationsaktiviteter som inte granskats beskrivs nedan.

1.4 Genomförande och datainsamling

Granskningen bygger på intervjuer med företrädare för berörda myndigheter och organisationer samt genomgång av dokument upprättade inom dessa eller beställda av dem. Riksrevisionen har även studerat vissa av regeringens propositioner och regleringsbrev för Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Konsumentverket och Finansinspektionen. Granskningen vilar även på en typfallsundersökning om skillnader mellan prognoser i det orange kuvertet och Pensionsportalen och prognoser på några privata aktörers webbplatser. Vi har även genomfört en enkätundersökning riktad till ett slumpmässigt urval av 2 000 personer med syftet att undersöka allmänhetens nytta av och intresse för de olika delarna i det orange kuvertet. Granskningen har genomförts av revisionsledare Leif Antell (projektledare till den 30 november 2007 och revisionsledare Ingvar Önnhage (projektledare från den 3 december). Revisionsdirektör Anna Röstberg har deltagit i det tidigare granskningsarbetet.

1.5 Avgränsning

Granskningen omfattar inte den information som Premiepensionsmyndigheten ger i anslutning till enskildas val av fonder. Den informationen har tidigare granskats av Riksrevisionen.⁶ Granskningen omfattar inte heller den

⁶ Premiepensionens första år, RIR 2004:16.

information som Försäkringskassan ger årligen om pensionssystemet i Pensionssystemets årsredovisning. Andra informationskanaler som nämns i rapporten men som inte har granskats är Försäkringskassans respektive Premiepensionsmyndighetens webbplatser och de kampanjer och informationsmöten som myndigheterna anordnat.

Granskningen omfattar inte heller statens insatser för utveckling och drift av Pensionsportalen.

1.6 Aktörer och uppgifter

Statsmakterna har de för statlig verksamhet sedvanliga uppgifterna även i frågan om det nya ålderspensionssystemet. Beslut om reglerna för förmåner, skyldigheter och finansiering fattas av *riksdagen* på förslag av *regeringen*. Regeringens propositioner har dock utarbetats med ett brett parlamentariskt stöd.⁷

Försäkringskassan har enligt sin instruktion huvudansvaret för att ge allmänheten en övergripande information om det allmänna ålderspensionssystemet. Försäkringskassan ansvarar tillsammans med Premiepensionsmyndigheten för innehåll och utformning av det orange kuvertet.

Premiepensionsmyndigheten (PPM) ansvarar tillsammans med Försäkringskassan för innehåll och utformning av det orange kuvertet.

Statens pensionsverk (SPV) är central förvaltningsmyndighet för frågor som rör den statliga tjänstepensionen.

Konsumentverket är central förvaltningsmyndighet för konsumentfrågor och har enligt sin instruktion huvudansvar för att genomföra den statliga konsumentpolitiken. Konsumentverket ska löpande samråda med de myndigheter med vilka verket har ett gemensamt tillsynsansvar.

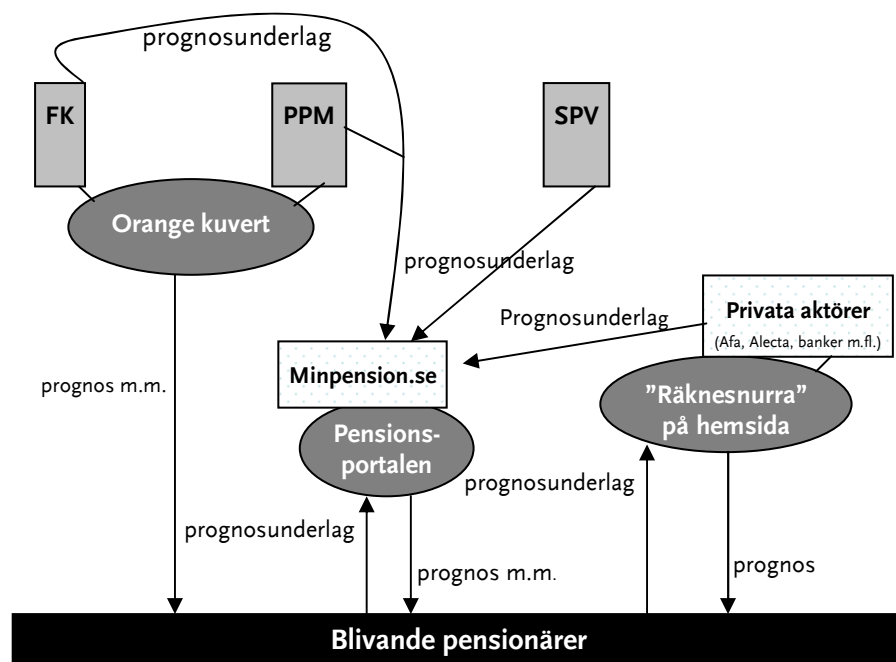
Finansinspektionen ska enligt sin instruktion bidra till det finansiella systemets stabilitet och till ett gott konsumentskydd på det finansiella området. Finansinspektionen ska också samarbeta med Konsumentverket i fråga om efterlevnaden av sådana regler som inspektionen har tillsyn över och löpande samråda med Konsumentverket på de områden där myndigheterna har ett gemensamt tillsynsansvar. Finansinspektionen ska årligen redovisa en samlad bedömning av konsumentskyddet inom det finansiella området.

Minpension i Sverige AB har, enligt ett samverkansavtal mellan försäkringsbranschen och staten, till uppgift att äga, förvalta och utveckla Pensionsportalen. Staten har, enligt bolagsordningen, rätt att utse tre av de sex ledamöterna i styrelsen. De tre ledamöterna nomineras av de tre statliga

⁷ Den svenska ålderspensionen, broschyr, Socialdepartementet och Försäkringskassan 2005, s. 24.

pensionsmyndigheterna: Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Statens pensionsverk. Ledamöternas uppdrag utgår från aktiebolagslagens bestämmelser om att se till bolagets bästa.

Figuren nedan illustrerar de viktigaste aktörerna och informationskällorna för pensionsinformationen. Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten ansvarar för innehållet i det orange kuvertet. Minpension.se får underlag från Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten, Statens pensionsverk samt från olika privata aktörer. Intresserade pensionssparare får med hjälp av detta och eget underlag, en prognos för allmän pension, tjänstepension och privat pension via Pensionsportalen. Därutöver kan pensionssparare mata in uppgifter på privata aktörers webbplatser och där få pensionsprognoser. Närmare beskrivning och analys av dessa flöden följer i kapitel 3–6.

1.7 Rapportens disposition

Kapitel 2 innehåller en översikt över pensionssystemet och angränsande förmåner. I kapitel 3 beskrivs hur regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten har arbetat med utformningen av den årliga

informationen. Kapitlet innehåller även en analys av den årliga informationens läsvärde och läsbarhet med anknytning till delfråga 1 Har regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten sett till att utformat innehållet i det orange kuvertet utformats i enlighet med riksdagens beslut? Innehållet i det orange kuvertet beskrivs, liksom förändringar av innehåll samt upplevt läsvärde och begriplighet.

I kapitel 4 behandlas fråga 2 Har berörda tillsynsmyndigheter agerat tillräckligt då det gäller de privata aktörernas pensionsinformation?

I kapitel 5 behandlas fråga 3 Har Statens pensionsverk samordnat pensionsprognoserna för statsanställda på ett tillfredsställande sätt?

I det sjätte och sista kapitlet redovisas Riksrevisionens sammanfattande bedömning med slutsatser och rekommendationer till regeringen och myndigheterna.

2 Huvuddragen i pensionssystemet

Detta kapitel beskriver huvuddragen i pensionssystemet med angränsande förmåner.

2.1 Inkomst- och premiepension

2.1.1 *Inkomster och pensionsrätter*

Det svenska ålderspensionssystemet består av inkomstpension, premiepension, tilläggspension och garantipension. Alla delar förutom garantipensionen är inkomstgrundade och bygger på arbete. Garantipensionen grundas på bosättningstid i Sverige.

Årliga inkomster över cirka 17 000 kronor ger pensionsrätt för hela inkomsten. År 2007 gav inkomster upp till cirka 370 000 kronor under året (cirka 31 000 kronor i månaden) pensionsrätt.⁸

18,5 procent av den pensionsgrundande inkomsten betalas in till pensionssystemet. 16 procent går till inkomstpensionen och 2,5 procent till premiepensionen. Men inte bara arbetsinkomster ger pensionsrätter. Man får pensionsrätter också när man är föräldraledig med föräldrapenning, studerar med studiestöd, gör plikttjänst eller har sjuk- eller aktivitetsersättning.

Den pensionsgrundande inkomsten fastställs av Skatteverket, medan pensionsrätter i övrigt beräknas på de pensionsgrundande belopp som Försäkringskassan fastställer.

Det nya pensionssystemet gäller fullt ut för personer födda 1954 eller senare. Personer födda under perioden 1938–1953 (mellangenerationen) får en del av ålderspensionen beräknad enligt äldre regler. Den delen av pensionen kallas tilläggspension. Ju tidigare i perioden man är född, desto större andel av den inkomstgrundade pensionen får man i form av tilläggspension. Inkomstpension och premiepension blir då motsvarande lägre. Tilläggspensionen baseras på pensionspoäng till följd av allt förvärvsarbete från 1960. Tilläggspensionen motsvarar tidigare ATP och folkpension. Intjänade ATP-poäng räknades om till pensionsrätter år 1999.

Mellangenerationen är garanterad att pensionen inte blir lägre än den skulle blivit enligt de regler som gällde före 1995. Om pensionen enligt det nya systemet blir lägre fyller ett så kallat garantitillägg ut mellanskillnaden.

⁸ År 2002 hade drygt 80 procent inkomst under intjänandetaket. Källa: Pensionssystemets årsredovisning 2003, s. 30.

2.1.2 *Individuella pensionskonton*

Pensionsrätter för inkomstpensionen registreras på kontot för inkomstpension. Värdet (eller pensionsbehållningen) på detta konto är fiktivt och bestäms av de samlade pensionsrätterna genom åren och av hur hög räntan är. Räntan är beroende av löneutvecklingen i samhället. Löneutvecklingen mäts med ett så kallat inkomstindex. Med kopplingen till inkomstutvecklingen skapas en bättre följsamhet av pensionerna mot samhällsekonomin. Det bidrar till att göra pensionssystemet mer stabilt.

Pensionsrätter för premiepensionen hamnar på ett eget konto och kan placeras i upp till fem värdepappersfonder. Värdeutvecklingen i fonderna bestämmer sedan hur stor pensionsbehållningen på premiepensionskontot blir. Den som inte väljer någon fond får sina pengar placerade i Premiesparfonden. Det är en global aktiefond som förvaltas av Sjunde AP-fonden.

Pensionsbehållningar som avlidna personer lämnat efter sig tillgodoräknas årligen de efterlevande. Detta kallas för arvsvinster.

2.1.3 *Uttag av pension*

Inkomstpension, tilläggspension och premiepension kan tas ut tidigast från 61 års ålder. Anställda har rätt att fortsätta arbeta fram till 67 års ålder. Arbete efter 67 års ålder kräver särskild överenskommelse med arbetsgivaren.

Pensionen blir högre ju längre man väntar med att ta ut den. Den samlade pensionsbehållningen på de två pensionskontona fördelas då på färre antal förväntade år som pensionär. Detta görs med hjälp av ett delningstal som bygger på SCB:s prognos för genomsnittlig återstående livslängd för varje årskull.

I reglerna för att beräkna pensioner har riksdagen fastställt en så kallad tillväxtnorm på 1,6 procent för inkomstpension som ett mått på en beräknad framtida tillväxt i det svenska samhället. Förutom den genomsnittliga återstående livslängden tar man i delningstalet hänsyn till den här tillväxtnormen. Det gör att delningstalet blir lägre och pensionen högre än den annars hade blivit. Pensionärer får på detta sätt ut en beräknad framtida ekonomisk tillväxt i förskott. Delningstalet för premiepension baseras på en prognos av förväntad återstående livslängd, en tillgodoräknad ränta och driftskostnader.

Pensionen kan tas ut med 25, 50, 75 eller 100 procent, och det är möjligt att fortsätta att arbeta samtidigt. Inkomstpension och garantipension måste alltid tas ut i lika stora andelar. Premiepension kan tas ut oberoende av de andra delarna av pensionen.

2.2 Garantipension och ekonomiskt stöd utöver pension

Garantipensionen ger en ekonomisk grundtrygghet för den som inte haft inkomst alls eller bara tjänat in en låg inkomstgrundad pension. Garantipension kan tas ut tidigast från 65 år och ges som en utfyllnad till intjänad pension så att den sammanlagda ålderspensionen når upp till en viss garanterad nivå. År 2007 uppgick denna nivå till cirka 85 000 kronor för ensamstående och 75 000 kronor för gifta. Garantipensionen räknas om varje årsskifte och följer på det sättet den allmänna prisutvecklingen i samhället.

Bostadstillägg är ett inkomstprövat tillägg till pensionen som kan betalas ut till bland annat den som har hel ålderspension. Bostadskostnad och inkomst påverkar bostadstilläggets storlek.

Äldreförsörjningsstöd kan betalas ut till den som är bosatt i Sverige och som har fyllt 65 år. Det kan ges till personer som inte får sina grundläggande försörjningsbehov tillgodosedda genom andra förmåner inom det allmänna pensionssystemet. Äldreförsörjningsstödet kan bland annat vara aktuellt för den som inte har bott så många år i Sverige och därför inte har 40 år som grund för att få full garantipension.

2.3 Pensionssystemets finansiering

Inkomst- och premiepension finansieras helt av avgifterna och redovisas inte på statsbudgeten. Garantipensionen finansieras via statsbudgeten. Avgifterna för inkomstpensionen går till de fyra första AP-fonderna som står för en fjärdedel vardera av pensionsutbetalningarna. Avgifterna till premiepensionssystemet går till Premiepensionsmyndigheten som slussar dem till olika värdepappersfonder.

Administrationskostnaderna för Försäkringskassans arbete med pensionssystemet finansieras ytterst genom att pensionsbehållningarna för de försäkrade minskas. Försäkringskassans kostnader för den årliga pensionsinformation ingår i administrationskostnaderna och uppgick år 2007 till ca 25 miljoner kronor. Dessa kostnader har minskat med ca två tredjedelar sedan det orange kuvertet skickades ut första gången. Minskningarna förklaras bland annat av att inga särskilda informationskampanjer genomförts de senaste åren. Premiepensionsmyndighetens administrationskostnader finansieras på motsvarande sätt genom att värdet på premiepensionsbehållningarna minskas.

AP-fondernas kapital fungerar som en buffert för de fall inbetalningar av avgifter och utbetalningar av pension inte är i balans. Systemets finansiella stabilitet upprätthålls också med hjälp av en balanseringsmekanism som aktiveras när inkomstpensionssystemets samlade tillgångar underskrider de

samlade skulderna.⁹ För premiepensionssystemet behövs ingen liknande mekanism eftersom utbetalningarna från det systemet helt bestäms av värdet på fondkapitalet.

I budgetpropositionen redovisas frågor kring inkomst- och premiepension i volym 6 i anslutning till utgiftsområdet Hälsovård m.m. Garantipensionen redovisas under utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom. Den samlade bilden av det allmänna pensionsystemet redovisas av Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten i den årliga redovisningen för pensionsystemet.

⁹ Tillgångarna består av summan av värdet i AP-fonderna och framtida avgiftsbetalningar och skulder av framtida pensionsutbetalningar.

3 Årlig information om den allmänna pensionen

I detta kapitel behandlas den årliga informationen om den allmänna ålderspensionen med syftet att belysa frågan om regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten har sett till att innehållet i det orange kuvertet utformats i enlighet med riksdagens beslut (delfråga 1). Kuvertet ses av regeringen som Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens viktigaste kanal för information om pensionen.¹⁰ År 2008 skickas kuvertet ut för tionde året.¹¹

3.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier

Det nya pensionssystemet tar mer än tidigare hänsyn till den försäkrades samlade förvärvsinkomster. Staten har tagit på sig ett ansvar för att med information underlätta för enskilda att planera för sin ekonomiska situation efter pensioneringen. Informationen ses av staten som en service till enskilda för att de ska kunna agera så rationellt som möjligt.¹²

Riksrevisionen har i granskningen särskilt tagit fasta på informationens betydelse för människors pensionspåverkande val. Även frågan om informationens betydelse för allmänhetens förtroende för pensionssystemet berörs översiktligt i granskningen. Mot denna bakgrund har vi tillämpat följande kriterier när vi granskat hur Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten utformat innehållet i det orange kuvertet. Regeringens och riksdagens intentioner får anses vara uppfyllda om

- de specifika uppgifter som angavs i lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension och i förarbetena till lagen har redovisats i det orange kuvertet och
- innehållet i det orange kuvertet är relevant för den enskildes pensionspåverkande val.

¹⁰ Budgetpropositionen för 2008, avsnittet ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, s. 14.

¹¹ Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens information på respektive webbplats beskrivs översiktligt i bilaga 3.

¹² Prop. 1997/98:151 s. 639.

3.1.1 Kriterium 1: Lagkrav med mera

Informationen är lagreglerad i viss utsträckning. I lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension anges att följande ska meddelas årligen¹³:

- beslut om pensionsgrundande belopp och fastställd pensionsrätt
- Skatteverkets beslut om pensionsgrundande inkomst¹⁴
- hur nya pensionsrätter placerats i premiepensionssystemet och spararens rätt att omplacera fondmedlen.

I övrigt föreslog regeringen i 1998 års proposition att den årliga informationen också bör omfatta

- förändringen av den samlade pensionsbehållningen
- förändring på grund av inkomstindexering
- arvsvinsttilldelning
- avdrag för förvaltningskostnader
- en prognos

Bestämmelserna om information och ställningstagandena i övrigt byggde på förslag i Pensionsarbetsgruppens betänkande.¹⁵ Arbetsgruppen bedömde att den årliga individuella informationen till dem som helt omfattas av det nya systemet skulle kunna rymmas på en A4-sida och att systeminformation vid införandet skulle ges i en separat folder.

3.1.2 Kriterium 2: Relevant beslutsunderlag

Frågan om vilken information i det orange kuvertet som är relevant underlag för att göra pensionspåverkande val avgörs av om informationen underlättar den enskildes bedömning av om hon eller han behöver arbeta mer eller mindre, spara mer eller mindre på egen hand eller göra någonting annat som påverkar ekonomin som pensionär.

¹³ 8 kap. 4 §, fjärde stycket och 15 kap. 4 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

¹⁴ Pensionsgrundande inkomst meddelas av Skatteverket i slutskattebesked fr.o.m. juni varje år.

¹⁵ Reformerat pensionssystem (SOU 1994:20) - betänkande av Pensionsarbetsgruppen.

3.2 Styrningen av arbetet med den årliga informationen

3.2.1 Regeringens styrning

Både Försäkringskassans (tidigare Riksförsäkringsverkets)¹⁶ och Premiepensionsmyndighetens regleringsbrev har sedan 1999 innehållit mål, återrapporteringskrav och uppdrag som berört information och kunskap om pension. För Försäkringskassans del har målen sedan år 1999 formulerats i linje med riksdagens avsikt, nämligen att informationen ska ge försäkrade förutsättningar att bedöma sin framtida pension och att de ska känna till hur de kan påverka pensionens storlek. Regeringen har krävt att effekterna i form av kunskapsökning ska återrapporteras i Försäkringskassans årsredovisning.

För Premiepensionsmyndighetens del har målen avseende informationen varit inriktade på behovet att ge pensionsspararna förutsättningar att välja placeringar av fondmedlen och stimulera dem till medvetna val.

De båda myndigheternas regleringsbrev avseende pensionsinformation har samordnats på senare år i de delar som avser information till allmänheten. För att undanröja alla tveksamheter är formuleringarna gemensamma sedan 2004.

Båda myndigheterna fick uppdrag i regleringsbreven för åren 2003 och 2004. Försäkringskassan skulle analysera vilka faktorer som påverkar allmänhetens kunskaper om den allmänna pensionen samt föreslå åtgärder för att förbättra allmänhetens kunskaper. Försäkringskassan fick även i uppdrag att rapportera det arbete som bedrivits kring Pensionsportalen och föreslå vilken lagreglering som behövdes om sådan bedömdes vara nödvändig. År 2004 fick båda myndigheterna i uppdrag att i samråd redovisa en gemensam strategi för information till allmänheten om ålderspensionens två delar.

I regleringsbrev för 2008 har regeringen givit ett likalydande uppdrag till Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten att ta fram en plan för hur pensionssparare ska få tillgång till tillförlitlig information om hur arbete och sparande påverkar deras olika pensioner och underlättar individens val i dessa avseenden. Uppdraget ska genomföras i samråd med Finansinspektionen och Konsumentverket. Konsumentverket har 2008 fått ett allmänt återrapporteringskrav att redovisa en översiktlig bedömning av om informationen till konsumenterna som lämnas av relevanta myndigheter är lättillgänglig och tillförlitlig.

¹⁶ I fortsättningen Försäkringskassan även om det före 2005 formellt avser dåvarande Riksförsäkringsverket.

3.2.2 Budgetpropositionen

Informations- och kunskapsaspekten på pensionsreformen uppmärksammades första gången i budgetpropositionen för 2004. För att individer ska kunna utnyttja handlingsutrymmet i det nya systemet bedömde regeringen att det är nödvändigt med övergripande kunskaper om vad som påverkar pensionen. Det handlar alltså enligt regeringen inte om djup kunskap eller stora utbildningsinsatser utan om allmän kunskap. Liknande synpunkter framförs i budgetpropositionerna för 2005 och 2006.

I de tre nämnda propositionerna har regeringen redovisat utvecklingsarbetet för Pensionsportalen. Vikten av Pensionsportalen poängteras bland annat i budgetpropositionen för 2005:

”Med portalen finns goda möjligheter att långsiktigt öka medvetenheten om sambanden mellan arbete, avgiftsinbetalning och pensionens storlek. - - - En lättillgänglig portal med god kvalitet är därför av stor betydelse.”

I budgetpropositionen för 2007 bedömer regeringen att i det fortsatta arbetet med att öka kunskaperna kan nya vägar och satsningar behöva prövas.

Regeringen anser att utvecklingen av kunskapsnivån inte är tillfredsställande och att kunskapsbrist kan ha påverkat benägenheten att pensions-spara privat.¹⁷ Regeringen befarar att en inte obetydlig grupp antingen sparar mer än de skulle ha gjort med tillräcklig information eller skulle pensions-spara mer om de haft bättre kunskap.

Regeringen aviserar i budgetpropositionen för år 2008 att det finns skäl för regeringen att överväga vilket ansvar staten har för pensionsinformation och om statliga aktörer bör ta ett större ansvar för att informera och balansera den information som lämnas av de privata aktörerna.¹⁸

3.2.3 Gemensam myndighetsstrategi för information sedan 2004

Myndigheterna har fastställt fyra gemensamma mål inom ramen för det så kallade Myndighetsgemensamma programmet.¹⁹ Programmet är ett resultat av det gemensamma uppdrag myndigheterna fick i regleringsbrev för 2004.

- De försäkrade ska känna till vad den allmänna pensionen är.
- De försäkrade ska känna till vad som påverkar pensionens storlek.
- De försäkrade ska ha en uppfattning om storleken på sin framtida allmänna pension.

¹⁷ Budgetpropositionen för 2008, avsnittet Ålderspensionen vid sidan av statsbudgeten.

¹⁸ Prop. 2007/08:1 Ålderspensionen vid sidan av statsbudgeten s. 15.

¹⁹ Kommunikationsplan för den allmänna pensionen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten, 2006-02-28.

- De försäkrade ska ha tillräcklig kunskap för att ta hand om sin premiepension.

Det långsiktiga utvecklingsarbetet har under senare tid varit inriktat på en vision med sikte på år 2016. En del av visionen går ut på att successivt övergå från papper till webben som kanal för den årliga informationen och att förenkla och korta ned informationen i det orange kuvertet ytterligare för att ge mer fördjupad information för dem som önskar på webben.

Myndigheterna har även startat ett projekt som syftar till att utveckla en gemensam webbplats som ska tillhandahålla information och tjänster som de försäkrade behöver. Enligt direktiven²⁰ ska webbplatsen bland annat innehålla ett fullständigt årsbesked med fördjupning och koppling till Pensionsportalen. Myndigheterna har identifierat ett antal risker med projektet men bedömer ändå att webbplatsen kan öppnas i början av år 2009. Projektet är dock enligt myndigheterna beroende av att det tillförs extra resurser.

3.3 Innehållet i det orange kuvertet

3.3.1 Färre sidor och samma budskap

Utformningen av det årliga beskedet har förändrats något varje år utom 2004 sedan det första kuvertet skickades ut 1999. De största förändringarna gjordes under de första åren vilket inte minst berodde på att de första årgångarna präglades av det successiva ikraftträdandet av pensionsreformen.

Antalet sidor har minskat från trettio år 1999 till sex år 2003. Därefter har smärre förändringar gjorts av innehållet, och sidföljden har i stort sett varit oförändrad sedan år 2003.²¹

Alla år har samma basinformation funnits med; prognos, konto, beslut om pensionsrätter och fondredovisning. Förenklningar och förändringar har inte medfört att någon del av denna information har utgått.

För alla år utom det första har prognoserna redovisats med två tillväxtalternativ, noll och två procent.²² Alla år har prognosidan innehållit en tabellkommentar där beståndsdelarna för prognosalternativet 65 år redovisats, det vill säga hur mycket av det prognostiserade pensionsbeloppet som utgörs av inkomst- respektive premiepension. I förekom-

²⁰ Webbplats för den allmänna pensionen och anpassningar inom handläggningen. Direktiv delprojekt Självbetjäning och försäkringsadministration, Premiepensionsmyndigheten, dnr: FÖR 2007-15, 2007-10-03.

²¹ Förändringarna mellan åren redovisas mer utförligt i bilaga 2.

²² Avser real löneutveckling. För premiepensionsmedlen antas 3,5 respektive 5,5 procent tillväxt.

mande fall anges hur stor del av totalbeloppet som utgörs av tilläggs pension eller garantipension.

De två kontona för inkomstpension och premiepension redovisas sedan några år i en gemensam uppställning på kontosidan.

Begreppen i ordförklaringarna har bytts ut i varierande omfattning under åren 2002–2004. Tendensen fram till 2004 var att fler begrepp förklarades och att varje begreppsförklaring blev längre. År 2005 ansågs ordförklaringen inte längre behövlig och sedan dess ingår i stället en systembeskrivning med färre begrepp än tidigare.

Förändringar av text och tabeller har på senare år blivit alltmer inriktade på ett enklare språk och färre ord och belopp. Försäkringskassan uppger att antalet ord och belopp i den individuella informationen har minskat med mer än hälften mellan 2004 och 2006 och med en fjärdedel i den generella informationen under samma tid.²³

Sedan 2002 har årsbeskedet haft formen av en folder med tre bredvid varandra stående A 4-blad med en blandning av tabeller och texter. År 2001 bestod beskedet av åtta sidor i form av ett dubbelvikt A 2-ark och de två första åren förmedlades informationen i huvudsak i broschyrer med längre texter.

3.3.2 *Ändringsförslag från experter och försäkrade*

Till grund för förändringarna i årsbeskedet har i huvudsak legat synpunkter från kommunikationsexperter och synpunkter som fångas upp i de försäkrades kontakter med myndigheterna. Enstaka initiativ till förändringar beror enligt Försäkringskassan på signaler i de årliga undersökningarna och debattartiklar.²⁴ Förslag till förändringar testas på så kallade fokusgrupper som i vissa fall har satts samman så att de speglar olika socioekonomiska grupper. Även synpunkter från fokusgrupper har lett till förändringar av den grafiska utformningen och textinnehållet.

3.3.3 *De första intrycken består*

De första årliga beskeden präglades enligt Försäkringskassan av behovet att informera om det nya systemet. Under de första åren innehöll kuvertet en del information i form av systembeskrivning, ordlistor och informationsblad från Premiépensionsmyndigheten. Denna typ av tilläggsinformation har de senaste åren utgjorts av ett blad från Pensionsportalen.

²³ Redovisning presenterad vid intervju 2007-01-16.

²⁴ De årliga undersökningarna har genomförts sedan 1998 av Demoskop på uppdrag av Försäkringskassan och Premiépensionsmyndigheten.

Enligt Försäkringskassan hade de båda myndigheterna under de första åren en viss "överambition" vad gäller informationsinnehållet i det orange kuvertet, och den bild av svårtillgängligt innehåll som de försäkrade fick då tror man fortfarande hänger kvar trots att innehållet har koncentrerats och förenklats. En annan anledning till att informationen av många uppfattas som svårbegriplig kan enligt Försäkringskassan vara att många individer berörs av både det gamla och det nya pensionssystemet. Informationen till dem blir med nödvändighet mer komplicerad.

3.3.4 *Viss information saknas*

Som beskrivits angavs i 1998 års proposition att den årliga informationen bör omfatta förändringen av den samlade pensionsbehållningen. Vad gäller premiepensionen hänvisade regeringen bland annat till den information som finns i årsbesked som privata försäkringsbolag lämnar och nämnde att dessa innehåller uppgifter om avkastning.

Premiepensionsmyndigheten och Försäkringskassan har prövat olika förslag till redovisning av avkastning men ännu inte fattat något beslut om vilken form den informationen ska få. Det som finns är värdeförändringen i kronor under det senaste året. Pensionsspararna får dock inte veta utvecklingen i procent eller hur avkastningen varit i förhållande till den genomsnittliga premiepensionsspararen eller något relevant index. Möjlighet finns dock för premiepensionssparare att logga in på Premiepensionsmyndighetens hemsida för att där få mer information om avkastningen på kapitalet.

Enligt uppgift från Premiepensionsmyndigheten prioriteras nu uppgiften att få till stånd en bättre information om avkastningen i premiepensionssparandet, och ambitionen är att det ska bli så redan i det orange kuvertet 2009.

3.4 **Många varianter av årsbeskedet**

3.4.1 *Miljonupplaga med många versioner*

Det orange kuvertet skickas ut till cirka 6 miljoner mottagare varav 5,6 miljoner ännu inte gått i pension. Kuvertet skickas till alla som fyllt 22 år och de som är yngre får årsbesked om de någon gång tjänat in pensionsrätt. Prognos ingår från och med det år mottagaren fyller 28 år. Årsbeskedet finns

i många varianter som utformas bland annat utifrån mottagarens ålder och inkomst.²⁵

Fem av åtta huvudvarianter för prognossidan har anpassats till de cirka 450 000 mottagare som inte får någon prognos till följd av att mottagaren redan har pension, inte har någon inkomst, är för ung, är avliden eller mottar sjuk- eller aktivitetsersättning. Prognossidan är även i dessa fall, utom då mottagaren är ett dödsbo, rubricerad *Prognos för din allmänna pension* och inleds med ett avsnitt som förklarar syftet med brevet och upplyser om att de flesta får en prognos. I följande avsnitt anges för dem som inte får någon prognos skälen till detta.

3.4.2 Målgruppsanpassning

Inom myndigheterna har ett arbete med att utveckla målgruppsanpassningen pågått sedan år 2004. Fyra målgrupper identifierades och indelades efter ålder. Men enligt Premiepensionsmyndigheten har denna målgruppsanpassning inte varit aktuell för det orange kuvertet. Det beror delvis på att kunskaperna om den allmänna pensionen var relativt jämnt fördelad mellan delgrupperna.²⁶ Den grupp som hittills har fått ett specialanpassat utskick är de som redan gått i pension. De får från och med januari 2007 ett årsbesked kombinerat med utbetalningsbesked. Även gruppen som snart ska gå i pension har fått en viss målgruppsanpassning bland annat i form av en prognos med mer närliggande pensionstidpunkter.

3.5 Varierande intresse för, nytta av och kunskap om enskildheter i det orange kuvertet

Intresset för och nyttan av enskildheterna i det orange kuvertet belyses genom Riksrevisionens enkätundersökning som genomfördes under maj och juni 2007. Utformningen av följebrev och frågeformulär samt svarsfrekvens med mera framgår av bilaga 5. Likartade resultat gav en kvalitativ undersökning som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten genomförde år 2005.²⁷

I Riksrevisionens enkätundersökning anger två tredjedelar av dem som svarat att de har nytta av prognosens värden. Hälften anser sig ha nytta av

²⁵ En demoversion av den vanligaste varianten ingår som bilaga 1.

²⁶ Kommunikationsplan för den allmänna pensionen, Premiepensionsmyndigheten och Försäkringskassan, 2006-02-08

²⁷ En kvalitativ undersökning av olika alternativ i Den allmänna pensionen, Demoskop för Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten februari 2005. Undersökningen bygger på 20 djupintervjuer med syftet att testa olika alternativ till årsbeskedets tre första sidor.

uppgifterna om fördelningen mellan inkomstpension och premiepension med flera pensionslag. Av den kvalitativa undersökning som myndigheterna gjort framgår att det är uppgifterna om pensionen vid olika pensionsåldrar som är det vanligaste svaret på frågan om vilken information prognosen ger. Myndighetsundersökningen visar också att begreppet tillväxt ger upphov till frågetecken. Få kan förstå sambandet mellan tillväxt och storleken på den egna pensionen och få känner till hur stor en "normal" tillväxt är.

Av uppgifterna på den sida i årsbeskedet som innehåller information om pensionskontona, är uppgifter om värdet av pensionsbehållningarna mest intressanta enligt Riksrevisionens enkätundersökning. Uppgifter om begrepp som representerar mindre belopp är mindre intressanta vilket framgår av nedanstående tabell.

Tabell 3.1: Intresse för uppgifter på kontosidan (%)²⁸

Uppgift	Intressant (3-4)
Värde 2006-12-31	89
Värdet förändring (2006)	87
Den samlade informationen	84
Värde 2005-12-31	82
Förändring sedan start	81
Insatt pensionsrätt för 2005	78
Administrationsavgift	65
Rabatt på fondavgifter	51
Arvsvinst	46

I myndigheternas kvalitativa undersökning var det få som ansåg att de skulle få ut något av värde av kontosidan. Den totala pensionsbehållningen sade dem inte så mycket. De flesta ville endast veta hur stort det månatliga beloppet blir.

På fondsidan är återigen enligt Riksrevisionens enkätundersökning värdeuppgifterna mest intressanta, det vill säga de uppgifter som handlar om värdet av pensionsbehållningarna vid en viss tidpunkt eller förändringen under en viss period. Därefter följer uppgifter om fördelning mellan fonderna. Uppgifter om fondkurser, antal andelar och fördelning av nya pensionsrätter är uppgifter som de svarande är relativt ointresserade av. Hänvisningen till PPM-lotsen slutligen är det minst intressanta på denna sida. PPM-lotsen är en tjänst på PPM:s webbplats för att underlätta fondval.

²⁸ Andel som angivit 3-4 på en skala 1-4 där 1 betecknar ej intressant och 4 mycket intressant.

Tabell 3.2: Intresse för uppgifter på fondsidan (%)²⁹

Uppgift	Intressant (3-4)
Värdet förändring under 2006	85
Värde 2006-12-31	84
Den samlade informationen	78
Aktuell fördelning mellan fonder	72
Vald fördelning mellan fonder	71
Kurs	66
Antal fondandelar	62
Principen för fördelning av nya pensionsrätter	62
Hänvisningen till PPM-lotsen	53

På beslutssidan tycks uppgifterna om grunderna för pensionsrätterna vara intressantare än den specifika uppgiften om det senaste årets intjänade pensionsrätter. Skillnaderna i värdering av alternativen är dock så små att man inte bör dra några långtgående slutsatser.

Tabell 3.3: Intresse för uppgifter på beslutssidan (%)³⁰

Uppgift	Intressant (3-4)
Den samlade informationen	80
Pensionsunderlaget	79
Pensionsgrundad inkomst	78
Pensionsrätt för 2005	75

Enligt myndigheternas kvalitativa undersökning ansågs beslutssidan innehålla för mycket text och obekanta begrepp. Förståelsen för information var också låg på grund av att man inte vet vad man ska göra med informationen.

Läsbarheten påverkas även av hur välbekanta använda begrepp är. Av de begrepp som används i årsbeskedet testades 15 stycken i vår undersökning. Resultatet framgår av tabellen nedan. Mest kända är de centrala begreppen i pensionssystemet inklusive pensionsgrundande belopp. De mer tekniska begreppen eller de som representerar små belopp på pensionskontot är mindre kända. Pensionsrätt ingår i denna grupp. Även mer generella begrepp som används utanför pensionsområdet, till exempel prognos och löneutveckling, verkar inte vara välbekanta för mer än cirka hälften av de svarande.

Det är ofta de begrepp som är mindre kända som respondenterna säger sig ha liten nytta av eller litet intresse för. Bland de mindre kända begreppen ingår förutom pensionsrätt även arvsvinst och förvaltningskostnader. Dessa

²⁹ Se föregående fotnot.

³⁰ Se föregående fotnot.

begrepp kan sägas utgöra väsentlig information i den meningen att de, enligt riksdagen, ska eller bör redovisas varje år.

Tabell 3.4: Kunskap om begrepp på beslutssidan (%)³¹

Begrepp	Känner ganska eller mycket väl till	Känner inte alls till
Pensionsgrundande inkomst	79	3
Inkomstpension	72	4
Det allmänna pensionssystemet	69	2
Premiepension	65	4
Pensionsgrundande belopp	65	5
Prognos	58	9
Pensionskonto	58	7
Fondportfölj	56	13
Den ekonomiska tillväxten	55	9
Löneutvecklingen i Sverige	52	10
Administrationsavgift	50	11
Pensionsavgift	42	8
Pensionsrätt	39	10
Arvsvinst	31	24
Rabatt på fondavgift	23	20

Flera av de begrepp som är mindre kända rör sådant som den försäkrade inte direkt kan påverka. Arvsvinster bestäms av dödligheten per årskull, administrationsavgifterna beror på Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens kostnader. Rabatt på fondavgifterna regleras i avtalet mellan Premiepensionsmyndigheten och fondbolag, men den slutliga avgiften efter rabatt påverkas av den som väljer fonder.

Pensionsavgiften är också ett mindre känt begrepp enligt vår enkätundersökning. Storleken på avgiften är likaså obekant för många. Endast tre procent ger ett svar som ligger i intervallet 16–20 procent.³²

³¹ Andel som angett 1-2 respektive 4 på en skala 1-4 där 1 betecknar Känner mycket väl till och 4 Känner inte alls till. Observera att skalan är omkastad i förhållande till föregående tabeller.

³² Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Demoskop: Allmänhetens kunskap om den allmänna pensionen, s. 55, december 2006.

3.6 Den årliga informationens betydelse för förtroendet för pensionssystemet

Som framgått av avsnitt 3.1 har frågan om informationens betydelse för allmänhetens förtroende för pensionssystemet granskats översiktligt. Denna del av granskningen bygger på de undersökningar som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten låtit Demoskop genomföra och en kvalitetsstudie av dessa undersökningar som vi låtit göra.³³

Ungefär en tredjedel av dem som svarat uppger i Försäkringskassans och PPM:s årliga undersökning 2006 att de har ett mycket eller ganska stort förtroende för den allmänna pensionen. Drygt hälften av de tillfrågade har ett ganska lågt förtroende eller inget förtroende alls för pensionssystemet.³⁴

Pensionärer har överlag både bättre kunskaper om pensionssystemet och större förtroende för det än förvärvsaktiva.³⁵ Orsakerna till det låga förtroendet bland förvärvsaktiva är dåligt kända. Låga kunskaper om systemet kan vara en förklaring, men orsakssambandet mellan kunskap och förtroende för systemet är inte särskilt starkt utifrån en mer formell statistisk analys. Demoskop menade i 2006 års undersökning att ökad kunskap om den allmänna pensionen skapar ett större förtroende för pensionssystemet. Denna uppfattning har Försäkringskassan tagit till sig³⁶, och regeringen delar Försäkringskassans uppfattning att ökade kunskaper leder till större förtroende.

Sambandets orsaksriktning och styrka har dock inte analyserats närmare i Demoskops undersökning. En översiktlig beräkning baserad på de tabeller som utgör underlaget för Demoskops slutsatser visar att kunskap visserligen leder till förtroende, men att sambandet förmodligen är mycket svagt.

Andra faktorer vid sidan av kunskap som kan förklara att så många har ett lågt förtroende för pensionssystemet handlar om tvivel kring kvaliteten på informationen i kuvertet och tveksamheter kring systemets konstruktion. Exempelvis anser en femtedel av dem som tagit del av prognosen att den inte alls är trovärdig.³⁷ De argument som framförs för denna ståndpunkt handlar i princip om ett ifrågasättande av att det går att sja om framtiden. Missnöje med nivån på pensionen kan vara en annan orsak till lågt förtroende. Bland dem som tagit del av prognosen anser ungefär en

³³ Studien har genomförts av Statisticon AB.

³⁴ Den allmänna pensionen och det orange kuvertet 1998–2006 genomförd av Demoskop på uppdrag av Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten 2006.

³⁵ Utvärdering av årsbeskedet för pensionärer, föredragningsunderlag för Premiepensionsmyndighetens styrelse, bild 9.

³⁶ Pensionssystemets årsredovisning för 2005, s. 7 och prop. 2006/07:1, Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten, s. 17.

³⁷ Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Demoskop: Den allmänna pensionen och det orange kuvertet 1998-2006, s. 79, april 2006.

tredjedel att prognosutfallet är lägre än förväntat och det är vanligare bland äldre att tycka så.

3.7 Okänd träffbild i prognoserna

En omständighet som rimligen påverkar medborgarnas tillit till pensions-systemet är hur väl prognoserna förutsäger vad som faktiskt betalas ut i pension.

Prognoser av den allmänna ålderspensionen respektive tjänstepensionen som över – eller underskattar de faktiska utbetalningarna kan leda till att människor får fel förväntningar, vilket i sin tur kan leda till att de sparar för mycket eller för lite på egen hand – åtminstone jämfört med om de fått en prognos som bättre förutser den framtida pensionen.

Ju mer träffsäkra prognoser, desto mer bidrar prognoserna till riksdagens intention att enskilda ska få överblick över sin framtida ekonomiska situation och underlag för bedömning av sitt behov att pensionsspara på egen hand.

3.7.1 *Träffsäkerhet är bra men inte allt*

Det är dock inte självklart att varje förändring av prognosmodellerna som ger en bättre träffbild bör genomföras. Enligt Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten finns tre argument som kan tala för att inte alltid öka träffsäkerheten.

För det första är det sällan gratis att göra förbättringar. Det skulle till exempel vara möjligt för Försäkringskassan att i prognoserna beakta att vissa blivande pensionärer inte kommer att ha bott i Sverige tillräckligt länge för att kunna få full garantipension. Gör man det kommer prognosen att bli mer träffsäker för vissa som invandrat till Sverige i vuxen ålder. Försäkringskassan har dock valt att hittills inte prioritera en sådan förändring.

För det andra kan förändringar i syfte att förbättra den genomsnittliga träffbilderna skapa pedagogiska problem. Ett exempel är antagandet om en genomsnittlig årlig tillväxt på noll procent. En så låg tillväxt är inte trolig men den pedagogiska fördelen är att antagandet ger en prognos som direkt kan jämföras med den försäkrades nuvarande inkomst. Ett annat exempel är antagandet att löneutvecklingen är lika oavsett ålder. Trots att ökningen avtar med stigande ålder tas ingen hänsyn till detta i prognoserna eftersom det bedömts leda till att det blir svårare att få mottagarna att förstå hur prognosen gjorts.

Förutom att det kan bli dyrt eller svårt att förklara vad prognosen bygger på, kan det vara känsligt att beakta vissa individuella förhållanden. Det är

möjligt att träffbilden i den genomsnittliga prognosen skulle bli bättre om man använde individuppgifter om exempelvis utbildningsnivå, arbetslöshet eller sjukfrånvaro. Myndigheterna har dock valt att undvika sådana hänsyn just för att undvika att behöva redovisa känsliga uppgifter.

Det finns alltså en målkonflikt eftersom en träffsaker prognos i varje enskilt fall inte är det enda att sträva efter. Den statliga pensionsinformationen ska också bidra till att öka pensionsspararnas kunskap om vad som påverkar pensionen och förståelse för hur pensionssystemet fungerar. Ju mer avancerade prognosmodeller desto bättre träffbild i genomsnitt, men samtidigt desto dyrare och desto svårare att förklara vad prognosen bygger på och hur pensionssystemet fungerar.

Försäkringskassan har valt att inte i alla avseenden försöka göra prognoser som hamnar så nära den faktiska framtida pensionen som möjligt, och Premiepensionsmyndigheten anpassar exempelvis inte sina premiepensionsprognoser till hur spararna valt att placera avgiften, trots att detta påverkar såväl förväntad avkastning som risk. Enligt myndigheterna pågår dock gemensamma diskussioner kring dessa frågor, och förändringar kan bli aktuella.

3.7.2 *Prognoserna följs inte upp*

Även om träffsäkerheten i de prognoser som blivande pensionärer får del av inte är allt, är frågan långt ifrån ointressant. Riksrevisionen kan konstatera att vare sig Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten eller Statens pensionsverk har följt upp hur väl prognoserna avseende inkomstpension, premiepension respektive tjänstepension överensstämmer med den pension som faktiskt betalats ut. Detta gäller såväl i genomsnitt som på individnivå. Enligt myndigheterna är orsaken inte i första hand att det skulle vara svårt, utan helt enkelt att det inte prioriterats. Försäkringskassan uppger att myndigheten har för avsikt att göra en analys av hur väl tidigare prognoser slagit in och vad prognosfelen beror på.

Huvudargumentet för att följa upp hur väl prognoserna slår in är enligt Riksrevisionen att det kan öka myndigheternas kunskap om och förståelse för vilka eventuella brister prognoserna har. Det blir exempelvis möjligt att följa utvecklingen – blir prognoserna bättre eller sämre på att förutsäga den faktiska ålderspensionen och vad är i så fall orsaken? Bättre träffbild ger allt annat lika pensionsspararna större möjlighet att göra rätt val vad gäller arbete och sparande. Om uppföljningen dessutom sätts i relation till träffbilden i de prognoser som de privata aktörerna gör av inkomstpension och tjänstepension, får pensionsspararna även en ökad möjlighet att bedöma marknadsföringen av privat pensionssparande.

3.8 Sammanfattande iakttagelser

Detta kapitel innehåller iakttagelser som utgör ett underlag för att Riksrevisionen ska kunna besvara frågan om regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten har sett till att innehållet i den årliga informationen utformats i enlighet med riksdagens beslut.

Riksrevisionen har sammanfattningsvis iakttagit följande:

- I den årliga information som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten skickar ut ingår de specifika uppgifter som krävs enligt lag och förarbeten. Dock saknas information om avkastningen på premiepensionssparandet, vilket var en aspekt som regeringen nämnde i 1998 års proposition.
- Regeringen har givit Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten stor frihet att utforma informationen. Myndigheterna har ett gemensamt ansvar för utformningen av den årliga informationen. Regeringen har nyligen givit myndigheterna i uppdrag att ta fram en plan för hur pensionsspararna ska få tillförlitlig information om olika pensioner inklusive den allmänna pensionen. Syftet ska vara att individen med hjälp av sådan information ska kunna göra ett medvetna och rationella val av arbete och sparande.
- Regeringen har informerat riksdagen om att allmänhetens kunskaper om det allmänna pensionssystemet inte utvecklats tillfredsställande. Regeringen har aviserat att nya vägar kan behöva prövas för att öka kunskaperna och att statens ansvar för informationen kan behöva omprövas. Regeringen har dock inte vidtagit några aktiva åtgärder för att utveckla myndigheternas information i den riktning som angivits i budgetpropositionerna på senare år.
- Endast hälften anser att det är lätt att ta till sig informationen i det orange kuvertet, och bara en av fem anser att informationen är anpassad till de egna behoven. Majoriteten tycker sig ha dåliga eller inga kunskaper om den allmänna pensionen.
- Många uppgifter i det orange kuvertet upplevs inte av pensionsspararna vara användbara som underlag för pensionspåverkande beslut. Det gäller även uppgifter som regeringen och riksdagen bedömde som väsentliga. Många uppgifter i kuvertet är mindre kända och av lågt intresse för många.
- Många pensionssparare har låg kunskap om hur mycket som avsätts till den framtida pensionen.
- Förtroendet för systemet är relativt lågt, endast en tredjedel i förvärsaktiv ålder säger sig ha stort eller mycket stort förtroende. Det är oklart i vilken mån bättre kunskaper ökar förtroendet för systemet.
- Vare sig Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten eller Statens pensionsverk följer upp träffsäkerheten i sina pensionsprognoser.

4 Tillsyn av privata aktörers pensionsinformation

Den pensionsinformation som staten årligen skickar till medborgarna om den allmänna ålderspensionen i det orange kuvertet är endast en del av all den information som påverkar individens uppfattning om hur stor den framtida pensionen kan tänkas bli. Olika privata aktörer informerar om pensioner och konkurrerar om spararnas intresse för kompletterande pensionskydd.³⁸

I kapitlet granskas hur Konsumentverket och Finansinspektionen har fullgjort det tillsynsansvar myndigheterna har vad gäller prognoser på webbplatser. Granskningen bygger på en genomgång av de prognoser för allmän pension och tjänstepension som besökare på privata aktörers hemsidor kan få.

Syftet är att kunna bedöma frågan om de berörda tillsynsmyndigheterna agerat tillräckligt då det gäller de privata aktörernas pensionsinformation (delfråga 2).

4.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier

Kompletterande pensionskydd erbjuds i många former på marknaden. En viktig förutsättning för att den enskilde ska kunna bedöma behovet av kompletterande skydd är att han eller hon har en realistisk bild av hur stor den allmänna pensionen och den eventuella tjänstepensionen blir.

Prognoser på de privata aktörernas webbplatser kan hjälpa konsumenterna att göra aktiva och medvetna val avseende kompletterande pensionskydd. Pensionsadministrationsutredningen gjorde år 2006 en undersökning som visade att det främst är banker och inte myndigheter som allmänheten vänder sig till när det gäller kontakter om pensionsfrågor.³⁹ Konsumenternas möjlighet att hitta till webbplatserna har ökat i och med att de privata aktörer som har slutit avtal med portalbolaget Minpension i Sverige AB får en direktlänk från Pensionsportalen till sin hemsida. På motsvarande sätt ska de privata aktörerna ha en direktlänk till Pensionsportalen på sina hemsidor. Om prognoserna på dessa webbplatser är missvisande försämras konsumenternas förutsättningar att göra väl underbyggda val.

Den som besöker en webbplats behöver inte vara kund hos den aktör som äger webbplatsen. Den information som ges där bör därför i första

³⁸ De olika bolag med mera som förvaltar tjänstepensioner benämns i fortsättningen privata aktörer.

³⁹ SOU 2006:111 Betänkande av Pensionsadministrationsutredningen s. 57-58.

hand ses som marknadsföring riktad till allmänheten. I marknadsföringslagen (1995:450) ställs allmänna krav som innebär att marknadsföringen ska stämma överens med god marknadsföringssed och även i övrigt vara tillbörlig mot konsumenter och näringsidkare. Näringsidkaren skall lämna sådan information som är av särskild betydelse från konsumentens synpunkt. Konsumentverket kan ingripa mot vilseledande reklam och annan marknadsföring.

Riksrevisionen har granskat om Konsumentverket bedrivit aktiv tillsyn av de privata aktörernas webbportaler.

4.2 De privata aktörernas prognoser varierar

Allmänheten kan beräkna sin framtida pension genom att använda de prognosverktyg som de privata aktörerna tillhandahåller på sina webbplatser.

Personer som besöker dessa webbplatser för att göra en pensionskalkyl behöver inte vara kund eller befinna sig i en rådgivningssituation. Pensionsprognoserna bygger på de uppgifter individen matar in själv. Normalt är det uppgifter som finns i det orange kuvertet som ska matas in som underlag för kalkylen samt månadslön, ålder, antal år i arbetslivet och avtalsområde.

Riksrevisionens iakttagelser grundar sig på en typfallsundersökning som visar att prognoserna på de privata aktörernas webbplatser ger samma individ mycket olika besked om den framtida pensionen.⁴⁰ En prognos för den allmänna pensionen kan skilja sig med knappt 5 000 kronor i månaden mellan olika webbplatser, vilket framgår av nedanstående tabell. För ålders- och tjänstepensionen tillsammans kan skillnaden på den förväntade pensionen uppgå till drygt 10 000 kronor i månaden. Försäkringskassan har gjort liknande iakttagelser i en skrivelse till Finansinspektionen och Konsumentverket.⁴¹

⁴⁰ Undersökningen omfattar 12 personer i åldrarna 32-59 år.

⁴¹ Försäkringskassan, Begäran om prövning 2007-03-26. Dnr:16222-2007.

Tabell 5.1: Prognos (kr) på webbplatser vid nolltillväxt och pension vid 65 års ålder

Ålder	35 år		51 år	
	Allmän pension	Allmän pension och tjänstepension	Allmän pension	Allmän pension och tjänstepension
Minpension.se	13 200	25 700	11 000	16 100
Swedbank Robur	15 170	22 425	14 010	18 870
Folksam	13 750	20 250	13 580	18 540
Länsförsäkringar	–	19 000	–	15 800
KPA	12 320	16 160	12 070	15 420
AMF Pension	10 800	15 800	11 500	15 800
Skandia	10 790	13 560	11 360	14 080

Som synes avviker prognoserna på de privata aktörernas webbplatser åt båda hållen jämfört med Pensionsportalen. För 35-åringen är tendensen att de privata aktörernas webbaserade prognoser ger lägre pension. Detta är särskilt tydligt när prognoserna avser summan av allmän pension och tjänstepension. För 51-åringen däremot visar Pensionsportalen en lägre allmän pension än de privata aktörernas webbprognoser. För 51-åringens prognos för sammanlagd allmän pension och tjänstepension finns ingen tendens alls om man jämför Pensionsportalen med de privata aktörernas prognoser.

En viktig orsak till skillnaderna är att de privata aktörerna inte använder SCB:s antaganden om svenskarnas livslängd. I stället utgår varje privat aktör ifrån livslängden hos den egna kundstocken. Varken detta antagande eller andra som prognoserna bygger på redovisas dock på webbplatserna.

4.3 Tillsynen är outvecklad

Konsumentverkets tillsyn av de privata aktörerna har inte inriktats på de prognoser som kan göras på respektive webbplats. Verket uppger att tillsynen styrts av enskilda anmälningar och verkets egna initiativ. Verket har dock inte bedrivit någon aktiv tillsyn av de privata aktörernas pensionsinformation på webbplatser, och det fåtal enskilda anmälningar om deras marknadsföring som kommit in har inte motiverat några tillsynsinsatser.

Finansinspektionen uppger att de privata aktörerna anger att kalkylerna i första hand ska ses som en förenklad schablonbild av personers framtida pension. De antaganden som görs bygger på affärsmässiga bedömningar av kostnader, antaganden med mera som Finansinspektionen inte anser sig ha anledning att yttra sig över. Dessa antaganden ligger enligt Finansinspektionens mening inom ramen för gällande lagar och föreskrifter. Sedan en tid

tillbaka pågår en översyn inom Finansinspektionen av den samlade informationen om livförsäkring och tjänstepension.⁴² Finansinspektionen framhåller att det är viktigt att de antaganden som ligger till grund för prognoserna finns tydligt tillgängliga för kunden.

Enligt Konsumentverket faller de privata aktörernas prognoser inom verkets tillsynsansvar i de fall prognosen utgör ett led i en marknadsföringsåtgärd. Marknadsföringslagen ställer krav på god marknadsföringssed och att näringsidkaren vid marknadsföringen lämnar sådan information som är av särskild betydelse från konsumentsynpunkt. Konsumentverkets överenskommelse med Fondbolagens förening innebär att vid marknadsföring av fonder till konsument ska relevant och saklig information ges.⁴³ Konsumentverket säger sig ha för avsikt att ta ett samlat grepp om de privata aktörernas marknadsföring av pensionsförsäkringar och en undersökning kommer att inledas våren 2008.

Regeringen har uppmärksammat bristerna i tillsynen av finansinstituten information till konsumenter bland annat efter Riksrevisionens granskning av tillsynen på det finansiella området.⁴⁴ Regeringen ändrade 2006 i instruktioner och regleringsbrev för Konsumentverket och Finansinspektionen. Syftet var att utveckla och stärka myndigheternas insatser inom området och samarbetet mellan de två ansvariga tillsynsmyndigheterna. Myndigheterna fick också i uppdrag att redovisa de initiativ de tagit för att utveckla sin verksamhet med anledning de rekommendationer Riksrevisionen lämnade i granskningen. Myndigheterna redovisade uppdragen i maj respektive augusti 2007. Regeringen uttalade i budgetpropositionen för 2008 att den kommer att verka för att Konsumentverket fortsätter sitt påbörjade arbete med att renodla och fokusera sin verksamhet på det som är kärnan i myndighetens uppdrag, nämligen tillsyn och tillhandahållande av grundläggande konsumentinformation.⁴⁵

4.4 Oklarheter kring samarbetet inom Pensionsportalen

De flesta får pension från flera håll och regeringen har på senare år betonat vikten av att enskilda kan få en bild av de totala pensionsförmånerna.⁴⁶ För att förbättra informationen om den samlade pensionen har

⁴² Gemensamt svar från Konsumentverket och Finansinspektionen till Försäkringskassan med anledning av Försäkringskassans skrivelse, FI dnr 07-2639-000, Ko dnr 2007/1331.

⁴³ Överenskommelse angående regler för marknadsföring av fonder. Protokoll 99-10-01. Dnr 98/K1451

⁴⁴ Konsumentskyddet inom det finansiella området - fungerar tillsynen? (RiR 2006:12)

⁴⁵ Prop. 2007/08:1, uo 18.

⁴⁶ Se t.ex. budgetpropositionerna för 2005 och 2006.

Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten medverkat till utvecklingen av Pensionsportalen minpension.se.⁴⁷

Enligt avtalet mellan parterna bakom Min Pension AB ska marknadsföringen av Pensionsportalen ske via de parter som ingår i samarbetet. "Portaldeltagaren skall tillhandahålla en direktlänk till Pensionsportalen på portaldeltagarens hemsida. Sådan länk skall vara väl synlig."⁴⁸ Hos flertalet privata portaldeltagare är länken inte väl synlig eller saknas helt medan det på Pensionsportalen finns länkar till samtliga privata partner.

Både Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Statens pensionsverk har tydliga hänvisningar till Pensionsportalen på sina respektive hemsidor.

Riksrevisionen noterar även att Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten nyligen har inrättat ett pensionsråd, som syftar till ökad samverkan mellan de statliga och privata aktörerna på pensionsområdet; bland annat ska samordning av beräkningsgrunder för pensionen diskuteras.

4.5 Sammanfattande iakttagelser

För att den enskilde ska kunna bedöma behovet av kompletterande skydd är det viktigt att det går att få en realistisk bild av hur stor den allmänna pensionen och den eventuella tjänstepensionen blir. Denna bild förmedlas inte bara av pensionsmyndigheter utan också av privata aktörer som erbjuder kompletterande pensionssparande. Det finns några iakttagelser som är intressanta i förhållande till frågan om regeringen och de berörda tillsynsmyndigheterna agerat tillräckligt då det gäller de privata aktörernas pensionsinformation (delfråga 2).

- Medborgaren får påfallande olika prognoser om den framtida allmänna pensionen beroende på vilken privat aktörs webbplats som används. Ett viktigt skäl till att prognoserna varierar är att de privata aktörerna använder livslängdsantaganden som gäller för deras egna kunder.
- På Pensionsportalen hänvisas tydligt till hemsidor som leder till de privata aktörer som ingår som partner i Minpension i Sverige AB. De privata aktörernas hänvisning till Pensionsportalen är dock ofta otydlig eller saknas helt, vilket strider mot villkor i samarbetsavtalet.

⁴⁷ För en utförligare beskrivning av portalen, se bilaga 3. Mellan portalbolaget och de statliga myndigheterna har ett avtal tecknats för att reglera deras närmare samarbete och ansvar som mottagare och leverantörer av uppgifter om enskilda medborgares pensionsförhållanden. Liknande avtal tecknas mellan portalbolaget och övriga institut som levererar motsvarande uppgifter.

⁴⁸ Samarbetsavtal Min Pension AB.

- Varken Konsumentverket eller Finansinspektionen har bedrivit någon egentlig tillsyn av de privata aktörernas webbprognoser. Konsumentverket har enligt Riksrevisionen det huvudsakliga ansvaret för tillsyn inom detta område eftersom webbprognoserna utgör ett led i marknadsföringen av privat pensionssparande.

5 Samordning av pensionsprognoser för statsanställda

Denna del av granskningen syftar till att få underlag för att besvara frågan om Statens pensionsverk samordnat pensionsprognoserna för statsanställda på ett tillfredsställande sätt (delfråga 3). För statsanställda gäller sedan 2003 ett tjänstepensionsavtal som är både avgifts- och förmånsbestämt. För äldre anställda gäller dock det tidigare pensionsavtalet där tjänstepensionen var helt förmånsbestämd.

Riksrevisionen har jämfört prognosen i det orange kuvertet med prognosen på Pensionsportalen. Vi har även jämfört prognosen på Pensionsportalen med den prognos statsanställda kan få direkt från Statens pensionsverk.

5.1 Statsanställda får olika besked om ålderspensionen

I årsbeskedet hänvisar Försäkringskassan till Pensionsportalen för kompletterande beräkningar av tjänstepensionen. Riksrevisionens typfallsundersökning, som omfattar 12 statsanställda, visar att differensen mellan prognoserna för den allmänna ålderspensionen i det orange kuvertet och Pensionsportalen kan uppgå till 1 500 kronor per månad vid alternativet nolltillväxt och 3 000 kronor vid tillväxtalternativet två procent.

I nedanstående tabell redovisas prognoser för två av typfallen som exempel på hur prognoserna varierar.

Tabell 4.1: Pensionsprognoser (kr), allmän pension för två statsanställda

Ålder och ekonomisk tillväxt	35 år		51 år	
	0 %	2 %	0 %	2 %
Orange kuvert	11 700	21 400	11 000	14 800
Minpension.se	13 200	23 300	11 000	14 000

En förklaring till skillnaderna mellan prognosen i det orange kuvertet och Pensionsportalen för statsanställda är att de bygger på olika inkomstperioder. Ålderspensionen i det orange kuvertet beräknas på senast fastställda årsinkomst medan prognosen för statsanställdas ålderspension i Pensionsportalen bygger på inkomstuppgifter från Statens pensionsverk som visar genomsnittet av de senaste fem årens inkomster. Alla andra som levererar siffror till Pensionsportalen när någon beställt en prognos, utgår från den senaste

årsinkomsten. En viktig förklaring till att Statens pensionsverk gör annorlunda är att den genomsnittliga inkomsten för fem år måste beräknas som underlag för den förmånsbestämda delen av den statliga tjänstepensionen. Andra förklaringar är att uppgifter för anställda som inte omfattas av det statliga tjänstepensionsavtalet inte rapporterats av arbetsgivaren till Statens pensionsverk eller att arbetsgivaren rapporterat felaktiga grunduppgifter.

Utöver skillnaderna mellan det orange kuvertet och Pensionsportalen visar Riksrevisionens jämförelser att tjänstepensionsprognosen för statligt anställda kan vara mer än 25 procent lägre om man vänder sig direkt till Statens pensionsverk jämfört med om man använder Pensionsportalen.⁴⁹ Skillnaderna förklaras av att Statens pensionsverk använder andra antaganden än de som används på Pensionsportalen, exempelvis vad avser fondutveckling, livslängd och olikheter i beräkningen av den förmånsbaserade delen av tjänstepensionen.

5.2 Sammanfattande iakttagelser

- Den prognos över ålderspensionen som statsanställda får i det orange kuvertet avviker ofta från prognosen på Pensionsportalen.
- Den prognos för tjänstepension som statsanställda kan få direkt från Statens pensionsverk avviker från den prognos som de kan få på Pensionsportalen. Statens pensionsverk ger en lägre prognos, och som mest skiljer prognoserna 25 procent.

⁴⁹ SPV:s samlingsdokument kring Avtal om samverkan med Minpension AB, 2005, Prognosexempel.

6 Slutsatser och rekommendationer

6.1 Inte helt tillfredsställande statliga insatser

Riksrevisionens granskning omfattar den statliga informationen till enskilda personer och statens tillsyn över privata aktörer som lämnar pensionsprognoser. Granskningen har utgått från revisionsfrågan: Har de statliga insatserna avseende information inom pensionsområdet genomförts på ett tillfredsställande sätt?

Regeringen och riksdagen uttalade tidigt i reformarbetet vikten av att de försäkrade får överblick över sin framtida ekonomiska situation och underlag för att kunna bedöma behovet av att pensionsspara privat eller förvärvsarbeta mer. Riksrevisionen har i granskningen utgått från informationens betydelse för den enskildes bedömningar och beslut som kan påverka pensionen.

Den första delfrågan löd: Har regeringen, Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten sett till att innehållet i det orange kuvertet utformats i enlighet med riksdagens beslut?

Riksrevisionens granskning visar att Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten har informerat de försäkrade på ett tillfredsställande sätt vad gäller de konkreta kraven på bland annat prognos och pensionsbehållning. Någon särskild information om avkastning på premiepensionen lämnas dock inte.

Trots att statsmakternas önskemål och krav i fråga om information i allt väsentligt är uppfyllda vill Riksrevisionen ifrågasätta om den årliga informationen har givit den överblick som riksdagen eftersträvar. Sådana signaler har funnits en längre tid, men regeringen har först nyligen ställt krav på Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten att ta fram en plan för pensionsinformation som underlättar den enskildes beslut om arbete och sparande.

Den andra delfrågan i granskningen löd: Har berörda tillsynsmyndigheter agerat tillräckligt då det gäller de privata aktörernas pensionsinformation? Riksrevisionen har funnit att tillsynen av pensionsinformation på de privata aktörernas webbplatser är utvecklad. Dessa webbplatser ger mycket olika besked om både den allmänna pensionen och tjänstepensionen – både sinsemellan och jämfört med det orange kuvertet och Pensionsportalen. Konsumentverket har inte bedrivit någon tillsyn över dessa webbprognoser.

Den sista delfrågan löd: Har Statens pensionsverk samordnat pensionsprognoserna för statsanställda på ett tillfredsställande sätt? Skillnaderna mellan prognosen i det orange kuvertet och på Pensionsportalen är

omotiverat stora för statsanställda och beror enligt Riksrevisionens bedömning på att i första hand Statens pensionsverk inte gjort tillräckligt för att samordna prognoserna.

Sammantaget gör Riksrevisionen bedömningen att de statliga insatserna avseende information inom pensionsområdet inte genomförts på ett helt tillfredsställande sätt.

6.2 Årlig information om den allmänna pensionen

Riksrevisionen har granskat den årliga informationen till de försäkrade med utgångspunkt i om den innehåller det som riksdagen tänkte sig och om den är relevant för de bedömningar och beslut som påverkar den enskilda mottagarens framtida pension. Det gäller både information som handlar specifikt om den enskilde och information om själva pensionssystemet.

Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens undersökningar visar att ungefär en femtedel av mottagarna inte öppnade det orange kuvertet år 2006, vilket är på samma nivå som det första utskicket 1999. En dryg fjärdedel av dem som tog del av innehållet hade svårt eller ganska svårt att ta till sig informationen. Andelen har minskat endast marginellt sedan utskicket 1999, trots ett omfattande utvecklingsarbete kring utskickets innehåll.

Närmare två tredjedelar av befolkningen anser sig enligt Försäkringskassans undersökning fortfarande år 2006 ha dålig eller ingen kunskap om pensionssystemet.

6.2.1 *Nästan all information som riksdagen önskade finns med*

Pensionsmyndigheterna har enligt Riksrevisionen i stort sett levt upp till regeringens och riksdagens önskemål om vilken information som ska finnas i den årliga informationen. Undantaget är att det i princip saknas användbar information om avkastningen i premiepensionssparandet. Ännu har inte Premiepensionsmyndigheten lyckats ta fram en sådan information vilket är olyckligt eftersom en sådan enligt Riksrevisionen skulle kunna påverka pensionsspararnas beteende och pension.

6.2.2 *Svårtolkad och detaljerad information*

Riksrevisionens egen undersökning visar att många begrepp som används i årsbeskedet upplevs som mindre användbara och intressanta. Några av begreppen avser individuella uppgifter som regeringen och riksdagen uttalade skulle redovisas årligen. Flera av begreppen beskriver saker som

den försäkrade har låg kunskap om och inte kan påverka – exempelvis arvsvinst och administrationsavgift. Förekomsten av begrepp som inte är direkt beslutsrelevanta bidrar enligt Riksrevisionen till att årsbeskedet uppfattas som onödigt svårtillgängligt och sämre anpassat till enskildas behov.

De som har svårt att ta till sig innehållet uppfattar det i många fall som för omfattande. Det är enligt Riksrevisionen sannolikt att det orange kuvertets utformning med sex sidor väcker ett visst läsmotstånd hos en stor del av befolkningen.

Prognosen är enligt Riksrevisionens bedömning den mest betydelsefulla delen i den årliga informationen eftersom den ger beslutsrelevanta uppgifter i ett format som de flesta är vana vid, nämligen ett månatligt belopp.

Enligt Riksrevisionens bedömning är ett antal andra uppgifter i anslutning till prognosen mindre användbara vid val och beslut som påverkar den framtida pensionen. Uppdelningen av prognosbeloppet mellan olika pensionsslag går ut till alla som får prognos. Uppdelningen kan vara betydelsefull för den som närmar sig pensionsåldern och överväger att ta ut delar av pensionen men för yngre finns enligt Riksrevisionen inte samma behov. För yngre räcker det att ange prognosens totalbelopp.

Pensioneringstidpunkten spelar stor roll för storleken på pensionen, och information om effekterna av uttag av pension vid olika åldrar ingår för närvarande i prognosen i årsbeskedet. Många äldre uppskattar den informationen, men enligt Riksrevisionens mening finns det en risk att informationen inte uppmärksammas tillräckligt eftersom den presenteras tillsammans med information om tillväxtalternativ, och tolkningen av tillväxt är enligt Försäkringskassans och Premiepensionsmyndighetens undersökningar svår för många.

För att öka den årliga informationens beslutsrelevans för olika grupper bör flera detaljuppgifter kunna utgå ur det orange kuvertet. Det gäller uppgifter om exempelvis arvsvinst och avgifter som både är mindre kända och upplevs som mindre relevanta som beslutsunderlag. Riksrevisionen vill erinra om att Pensionsarbetsgruppen föreslog att årsbeskedet skulle omfatta en sida. Ett minskat omfång skulle kunna bidra till att minska det läsmotstånd som kuvertets nuvarande utformning kan ge upphov till. Det bör dessutom vara möjligt att utan nämnvärda kostnader bättre anpassa innehållet till olika åldersgrupper.

Riksrevisionens slutsats är att alla visserligen får information om många detaljer inklusive sådana som regeringen och riksdagen pekade ut som särskilt viktiga men att de flesta ändå inte får information som är anpassad till deras behov. Riksrevisionens analys visar att många uppgifter i den årliga informationen inte är tillräckligt relevanta för val och beslut som påverkar den framtida pensionen.

Sammantaget gör Riksrevisionen bedömningen att Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten i hög utsträckning hållit sig till att utveckla informationen inom den modell som gällt sedan det första kuvertet skickades ut. Samtidigt kan konstateras att myndigheterna har informerat regeringen om de begränsade effekterna av informationen och att regeringen inte har ställt några konkreta krav på någon omprövning av modellen med utgångspunkt från de erfarenheter som gjorts.

6.2.3 *Oklart behov av systeminformation*

Utöver den individuella informationen i årsbeskedet ingår en sida med allmän information om pensionssystemet. Betydelsen av denna typ av information bedömdes av socialutskottet 1998 som avgörande för att stärka pensionssystemets legitimitet. Det finns dock signaler som tyder på att informationens betydelse för att stärka förtroendet för systemet är begränsad. Centrala systemkomponenter som avgiftens storlek tycks inte uppmärksammas i någon större utsträckning. Betydelsen av inkomst och uttagsålder beskrivs översiktlig på den sida i utskicket som ägnas åt systembeskrivningen, men behovet av denna information kan enligt Riksrevisionen ifrågasättas eftersom det ändå framgår av de inledande sidorna i den årliga informationen. Människor har många skäl att skaffa sig en hög inkomst under den förvärsaktiva tiden. Nyttan av att årligen påminna medborgare som arbetar heltid om betydelsen av inkomster (upp till intjänandetaket) förefaller därför vara begränsad. Däremot kan sådan information vara viktig för människor som arbetar deltid eller inte alls.

Den framtida allmänna pensionen påverkar rätten till andra förmåner. Garantitillägg för mellangenerationen påverkas exempelvis av storleken på den utgående allmänna pensionen. Någon tydlig information om detta förhållande finns dock inte i den årliga informationen.

Det finns enligt Riksrevisionen en poäng med att det orange kuvertet bör rikta in sig på information som är viktig för pensionspåverkande val medan andra verktyg torde vara effektivare vad gäller den allmänna kunskapen och förståelsen för pensionssystemet.

6.2.4 *Ingen uppföljning av prognoser*

Pensionsmyndigheterna har valt att inte följa upp hur väl deras prognoser stämmer med faktiskt utbetalda pensioner. Även om det finns andra syften med den statliga pensionsinformationen än att göra så träffsäkra prognoser som möjligt, finns enligt Riksrevisionen goda argument för att följa upp kvaliteten i prognoserna.

6.2.5 *Rekommendationer*

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att inrikta det fortsatta arbete med att utveckla den årliga informationen i det orange kuvertet på att göra den mer beslutsrelevant samtidigt som omfånget minskar. Riksrevisionen rekommenderar vidare regeringen att överväga att pröva andra vägar för att öka allmänhetens kunskaper om och förståelse för pensionssystemet. Regeringen bör i det sammanhanget pröva om riksdagen på nytt behöver ta ställning till den årliga informationens innehåll och roll.

Riksrevisionen rekommenderar Försäkringskassan, Premiepensionsmyndigheten och Statens pensionsverk att följa upp hur väl de prognoser de förser pensionsspararna med stämmer med den pension som sedan betalas ut.

6.3 **Prognoser utan konsumentskydd**

Riksrevisionen anser det otillfredsställande att de prognoser som blivande pensionärer kan få på privata aktörers webbplatser ger så olika besked om den allmänna ålderspensionen och tjänstepensionerna i förhållande till varandra och i förhållande till pensionsmyndigheternas och Pensionsportalens prognoser. Skillnaderna beror enligt Riksrevisionens bedömning på att olika antaganden används. Så länge skillnaderna i antagande går att motivera och så länge de redovisas tydligt är detta inget problem. Värre är det när de privata aktörerna använder antaganden som ger orimliga prognosutfall för besökare på webbplatserna.

Eftersom informationen på de privata aktörernas webbplatser ges till personer som inte behöver vara kunder faller de enligt Konsumentverket under verkets tillsynsansvar. Verket har dock inte bedrivit någon aktiv tillsyn av webbinformationen vare sig till följd av anmälningar eller på eget initiativ.

En aktiv statlig tillsyn på detta område är särskilt viktig då de privata aktörernas webbplatser skulle kunna ge intryck av att vara godkända av staten genom den direktlänk som finns från Pensionsportalen till webbplatserna.

6.3.1 *Rekommendation*

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att uppdra åt Konsumentverket att klargöra vilka krav som kan och bör ställas på privata aktörers pensionsprognoser på webbplatser.

6.4 Prognosproblem för statsanställda

Riksdagen uttalade att medborgarna skulle få korrekt information om den allmänna ålderspensionen och att informationen skulle bidra till ökat förtroende för pensionssystemet.

Granskningen har i denna del avgränsats till statsanställdas ålderspension. Riksrevisionens typfallsundersökning visar att den enskilda individen inte får samma besked om ålderspensionen i det orange kuvertet och på Pensionsportalen. Orsaken är att ålderspensionen i det orange kuvertet beräknas på senast fastställda årsinkomst medan prognosen för statsanställdas ålderspension i portalen i stället bygger på ett genomsnitt av de senaste fem årens inkomster. Uppgifter om individens inkomster levereras från Statens pensionsverk och tjänstepensionsbolagen. Statens pensionsverk är ensamt om att leverera uppgifter beräknade på ett snitt av fem års inkomster. Övriga bolag levererar senaste årsinkomsten.

Riksrevisionen drar slutsatsen att olika besked om pensionsprognosen i det orange kuvertet och på Pensionsportalen blir förvirrande för den enskilde, särskilt som man i det orange kuvertet hänvisar till portalen för ytterligare beräkningar av den sammanlagda ålders- och tjänstepensionen.

Riksdagen har slagit fast att prognoserna ska utgå från det senast kända inkomståret. Om Statens pensionsverk eller Försäkringskassan anser att prognoserna i stället bör utgå från genomsnittet av de senaste fem åren bör myndigheterna uppmärksamma regeringen på detta men i avvaktan på en reaktion se till att samma inkomstuppgift ligger till grund för prognosen i det orange kuvertet respektive Pensionsportalen.

Skillnaderna mellan den prognos statsanställda kan få på Pensionsportalen och den prognos de kan få direkt från Statens pensionsverk kan vara betydande vilket skapar förvirring.

6.4.1 Rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar Statens pensionsverk att använda inkomstbegrepp som inte ger förvirrande skillnader mellan årsbeskedet i det orange kuvertet och portalen. Riksrevisionen rekommenderar vidare Statens pensionsverk att tydligt redovisa vilka antaganden verket gör i sin egen prognos.

Referenser

Lagar

Lag (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension

Marknadsföringslag (1995:450)

Lag (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

Riksdagstryck

Proposition 1993/94:250 Reformering av det allmänna pensionssystemet

Betänkande 1993/94:SfU24

Proposition 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension m.m.

Betänkande 1997/98:SfU13

Proposition 1994/95:123, Ny marknadsföringslag

Budgetpropositionen för 2003–2008, avsnittet Ålderspensionssystemet
vid sidan av statsbudgeten

Övrigt offentligt tryck

Reformerat pensionssystem (SOU 1994:20) – betänkande av
Pensionsarbetsgruppen

Ny pension – Ny administration, (SOU 2006:111) – betänkande av
Pensionsadministrationsutredningen

Regeringens regleringsbrev

Regleringsbrev till Försäkringskassan/Riksförsäkringsverket 1999–2008

Regleringsbrev till Premiepensionsmyndigheten 1999–2008

Regleringsbrev till Finansinspektionen och Konsumentverket 2005–2008

Utredningar och rapporter

Pensionssystemets årsredovisning 2002–2006

Försäkringskassan årsredovisning för 1999–2006

Premiepensionsmyndighetens årsredovisning för 2006

Kommunikationsstrategi för den allmänna pensionen 2005–2007,

Riksförsäkringsverket och Premiepensionsmyndigheten 2004-10-14

Kommunikationsplan för den allmänna pensionen, Försäkringskassan och
Premiepensionsmyndigheten 2006-02-28

Den allmänna pensionen och det orange kuvertet 1998-2006 och Allmänhetens kunskap om den allmänna pensionen, Försäkringskassan och PPM, Demoskop 2006

Minnesanteckningar och annat arbetsmaterial från gemensamma arbetsgrupper i Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten 2004–2006

Avtal med Minpension AB om samverkan med beräkningsexempel, Statens pensionsverk 2005

Bilaga 1: Årsbesked för 2008, variant A2

Info 06
Tjänat in
pensionsrätt till
både inkomst-
pension och
premiepension,
yngre än 60 år

Försäkringskassan och
Premiepensionsmyndigheten

Demo Person
Vägen 12
123 45 Landsorten

'08

Prognos för din allmänna pension

Prognosen grundar sig på de xxx xxx kr du hittills har tjänat in till din inkomst- och premiepension (se pensionskonto sidan 2), samt din årliga inkomst tills du går i pension. Vi har antagit att du kommer att ha samma pensionsgrundande inkomst som under 2006, det vill säga xxx xxx kr (se beslut sidan 4).

Pensionsålder	0 % tillväxt *	2 % tillväxt *
61 år	x xxx kr/månad	xx xxx kr/månad
65 år	xx xxx kr/månad	xx xxx kr/månad
70 år	xx xxx kr/månad	xx xxx kr/månad

Din allmänna pension vid 65 års ålder och 0 procent tillväxt (xx xxx kr/månad) består före skatt av: xx xxx kr inkomstpension och x xxx kr premiepension.

www.minpension.se

De flesta löntagare har även tjänstepension från arbetsgivare. Den redovisas inte här. På www.minpension.se kan du få prognoser där även tjänstepensionen ingår.

①

* En tillväxt på 0 procent innebär att du kan jämföra beloppen i prognosen med det du har i inkomst idag. Värdeutvecklingen på premiepensionsfonderna antas här vara 3,5 procent per år. Vid en tillväxt på 2 procent antas lönerna i Sverige, inklusive din egen, växa med 2 procent om året. Här har värdeutvecklingen på premiepensionsfonderna antagits vara 5,5 procent per år.

Demo Person
Vägen 12
123 45 Landsorten

Dina pensionskonton

Förändringar på dina konton under 2007 i kr	Inkomstpension	Premiepension
Värde 2006-12-31	xxx xxx	xx xxx
Insatt pensionsrätt för 2006	xx xxx	x xxx
Arvsvinst från avlidnas pensionskonton	xxx	xx
Administrations- och fondavgifter	- xxx	- xxx
Värdeförändring	xx xxx	x xxx
Värde 2007-12-31	xxx xxx	xx xxx

Totalsumma på dina konton:

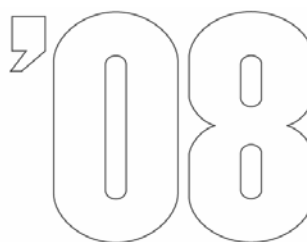
xxx xxx kr

Hela livet räknas

Till inkomstpensionen har du hittills tjänat in xxx xxx kr i pensionsrätter. Beloppet har vuxit med xxx xxx kr och värdet uppgår nu till 854 446 kr.

Till premiepensionen har du hittills tjänat in xx xxx kr i pensionsrätter. Beloppet har vuxit med xx xxx kr och värdet uppgår nu till xx xxx kr.

Demo Person
Vägen 12
123 45 Landsorten

Dina premiepensionsfonder 2007-12-31

	Värde kronor	Värdet förändring 2007 kronor	Fondavgift 2007 procent	Vald fördelning procent	Aktuell fördelning procent
Aktiefond Sverige	xx xxx	x xxx	x,xx	xx	xx
Globalfond	xx xxx	x xxx	x,xx	xx	xx
Räntefond Global	xx xxx	xxx	x,xx	xx	xx
Aktiefond USA	x xxx	- xxx	x,xx	xx	x
Andra fonder som du haft under 2007		x xxx			
Ränta på insatt pensionrätt för 2006		xxx			
Totalt	xx xxx	x xxx	x,xx	xxx	xxx

Se över ditt sparande

När du ser över ditt sparande kan det vara bra att tänka på följande:

- Fondavgifterna är viktiga, inte minst i ett långsiktigt sparande. I tabellen ser du avgifterna för de fonder du valt och vilken fondavgift du betalar totalt. Det kan du jämföra med x,xx procent som den genomsnittliga pensionsspararen betalar.
- Fördelningen mellan dina fonder förändras med tiden. Det beror på att fonderna utvecklas olika. Därmed förändras risknivån i ditt sparande. I tabellen ser du både din valda och aktuella fördelning. Du kan när som helst se över din risknivå, ändra fördelningen eller byta fonder. Nya insättningar av pensionsrätter för premiepensionen placeras enligt den fördelning du senast valt.
- På www.ppm.nu får du aktuell information om dina fonder och ditt sparande.

BESLUT

2007-12-05

690502-1234
Demo Person
Vägen 12
123 45 Landsortenen

Dina pensionsrätter för 2006

Dina pensionsrätter motsvarar de avgifter du, din arbetsgivare och i vissa fall staten betalat in till pensionssystemet. Utifrån din pensionsgrundande inkomst (din årsinkomst upp till 333 750 kr efter avdrag för allmän pensionsavgift) och pensionsgrundande belopp har Försäkringskassan fastställt:

Pensionsrätt för
inkomstpension 2006

xx xxx kr

Pensionsrätt för
premiepension 2006

x xxx kr

Dina nya pensionsrätter läggs ihop med vad du redan tjänat in och redovisas på dina pensionskonton. Hur mycket pengar det är idag ser du på sidan 2.

Skatteverket har fastställt din *pensionsgrundande inkomst* för 2006:

Inkomst av anställning	xxx xxx kr
Inkomst av annat förvärvsarbete	x kr

Försäkringskassan har fastställt dina *pensionsgrundande belopp* för 2006:

Barnår	xx xxx kr
--------	-----------

Det ger dig ett pensionsunderlag på	xxx xxx kr
-------------------------------------	------------

Bestämmelserna som ligger till grund för detta beslut finns i 2-4 kapitlet lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension.

Vill du att beslutet ska omprövas, skriv till Försäkringskassan. Ange vilket beslut som ska omprövas, hur du vill att det ändras och varför. Skriv också ditt namn, personnummer, adress och telefonnummer. Om du anlitar ombud ska en fullmakt i original skickas med. Försäkringskassan måste få brevet senast den 31 december 2008 eller, om du inte fått kännedom om beslutet före den 1 november 2008, inom två månader från den dag som du har tagit del av beslutet.

Försäkringskassan, Box 9999, 123 45 Landsorten.

4

Vad påverkar storleken på din allmänna pension?

Din inkomst
↓
Pensionsavgift
=
Pensionsrätter

Din inkomst, sidan ④

Du och din arbetsgivare betalar pensionsavgifter till det allmänna pensionssystemet. Den sammanlagda avgiften är 18,5 procent av din pensionsgrundande inkomst.

16 procent går till inkomstpensionen och 2,5 procent till premiepensionen. Varje år tillgodoräknas du pensionsrätter som motsvarar pensionsavgiften.

Att ha små barn, studera, göra plikt-tjänst eller ha sjukersättning ger också pensionsrätt. Pensionsavgiften för sådana pensionsrätter betalas av staten.

Pensionsrätter
+
Värdeförändring, m. m.
=
Pensionskonto

Den ekonomiska tillväxten, sidan ②

Dina pensionsrätter placeras på dina pensionskonton, ett för inkomstpensionen och ett för premiepensionen. Värdet på dessa konton bestäms av dina samlade pensionsrätter och hur deras värde förändras. Värdeförändringen på inkomstpensionskontot bestäms av löneutvecklingen i Sverige – år 2007 gav det dig 4,47 procent.

Värdeförändringen på premiepensionskontot bestäms av värdeförändringen på dina fonder.

Även arvvinster påverkar värdet på dina pensionskonton. Det är pengar från avlidnas pensionskonton som fördelas ut till alla pensionsparare.

Pensionskonto
/
Tid som pensionär
=
Din pension/månad

Din pensionsålder, sidan ①

Ju längre du arbetar, desto mer får du i pension. Om du till exempel arbetar tills du är 67 år har du hunnit tjäna in mer pengar till din pension än om du pensionerar dig vid 65 år.

Om du går i pension senare, fördelas också summan på dina pensionskonton på färre antal förväntade år som pensionär. Pensionen som betalas varje månad livet ut blir då högre.

Demo Person
Vägen 12
123 45 Landsorten

Mer information

Vill du veta mer om den allmänna pensionen, beställa blanketter eller göra en egen prognos – kontakta Försäkringskassan.

Vill du få aktuell fondinformation, byta fonder eller har frågor som berör din premiepension – kontakta Premiepensionsmyndigheten.

På www.minpension.se kan du få prognoser för din pension där även din tjänstepension ingår.

Försäkringskassan
www.forsakringskassan.se
Självbetjäning: 020-524 524

Premiepensionsmyndigheten
www.ppm.nu
Självbetjäning: 020-776 776
Personlig service: 0771-776 776

6

Bilaga 2: Innehåll m.m. i det orange kuvertet 1999–2007

Förändringar av innehållet

I korthet har kuvertets innehåll varit följande genom åren:

- 1999: Beslut om premiepensionsrätter 1995–1997, prognos, broschyr och läsanvisning (totalt 30 sidor).
- 2000: Beslut om omräknade ATP-poäng från 1960, prognos, broschyr, informationsblad (totalt 27 sidor).
- 2001: Separata sidor för prognos respektive beslut, systembeskrivning, läsanvisning samt PPM-blad (totalt 20 sidor).
- 2002: Prognos- och beslutssida, värdebesked från Försäkringskassan och PPM, kontobesked från Premiepensionsmyndigheten (6 sidor). Systembeskrivning och blad från PPM, (4 sidor), (totalt 10 sidor).
- 2003: Prognos- och beslutssida, värdebesked från Försäkringskassan och PPM, kontobesked från Premiepensionsmyndigheten samt ordlista (totalt 6 sidor).
- 2004: Som 2003.
- 2005: Kontobesked samordnat för inkomst och premiepension. Ordlistan ersatt av en illustrerad systembeskrivning. I övrigt som 2004.
- 2006: Som 2005 men redigerad text. Informationsblad om Pensionsportalen.
- 2007: Det vanliga årsbeskedet med i allt väsentligt oförändrat innehåll. Kuvertet till cirka 100 000 nyväjlare innehöll även brev och folder om fondval. Ett särskilt årsbesked skickades till dem som redan tar ut pension.

Många versioner

Det orange kuvertet skickas ut till cirka 6 miljoner mottagare varav 5,6 miljoner ännu inte gått i pension.

Vilken version en viss mottagare får styrs av

- personens ålder,
- förekomst av och storleken på inkomst eller annan pensionsgrundande ersättning,
- om personen redan tar ut någon form av pension samt av
- de delar⁵⁰ som den prognostiserade pensionen består av.

⁵⁰ Tilläggspension, garantipension eller inkomst- och premiepension m.fl. pensionsslag i olika kombinationer.

Årsbesked skickas till alla som fyllt 22 år. Yngre får årsbesked om de någon gång tjänat in pensionsrätt. Prognos ingår från och med det år mottagaren fyller 28 år.

Prognossidan har flest varianter

Det enskilda årsbeskedet sätts samman av olika textvarianter till flera hundra slutvarianter. Den enskilda individen får därför ett årsbesked som är anpassat till hennes eller hans personliga förhållanden i frågan om uppgifter som är väsentliga främst för redovisning av prognos. Den vanligaste varianten som går ut till 5,1 miljoner består av sex sidor. Den minsta mottagargruppen består av 10 000 försäkrade.

Flest varianter finns av den sida där prognosen redovisas, medan övriga sidor består av betydligt färre varianter. Fem av de åtta huvudvarianterna för prognossidan riktar sig till mottagare som av olika skäl inte får någon prognos.⁵¹ Det rör sig om mottagare som redan har pension, inte har någon inkomst, är för ung, avliden eller mottar sjuk- eller aktivitetsersättning. Sidan är i dessa fall, utom då mottagaren är ett dödsbo, rubricerad Prognos för din allmänna pension, och inleds med ett avsnitt som förklarar syftet med brevet och att de flesta får en prognos. Därefter anges skälen till att de inte får någon prognos.

Fyra målgrupper

Inom myndigheterna har ett arbete med att utveckla målgruppsanpassningen pågått sedan år 2004. I en kommunikationspolicy angavs att kommunikationen ska anpassas, riktas och prioriteras efter olika målgruppers behov och nytta.⁵² Policyn konkretiserades under hösten 2004 i en kommunikationsstrategi som var myndigheternas gemensamma avrapportering av ett regeringsuppdrag att redovisa en gemensam strategi.⁵³ Målgruppsanpassad kunskap var en av strategins tre huvudpunkter tillsammans med medborgarperspektiv och helhetssyn. Information till målgrupperna skulle bedrivas utifrån ett eller flera av de myndighetsgemensamma kunskapsmål som gäller sedan 2004 (se ovan avsnitt 3.2.3).

⁵¹ Cirka 450 000 mottagare

⁵² Kommunikationspolicy för den allmänna pensionen och andra åldersrelaterade förmåner, fastställd av respektive myndighet i juni respektive augusti 2004.

⁵³ Kommunikationsstrategi för den allmänna pensionen 2005-2007, Riksförsäkringsverket och Premiepensionsmyndigheten 2004-10-14

Fyra målgrupper identifierades och indelades efter ålder.

- unga (under 28 år),
- mitt-i-livet (28-59 år),
- snart pensionärer (över 60 år som inte tagit ut pension) och
- pensionärer (över 60 år som börjat ta ut pension) .

Enligt Premiepensionsmyndigheten har denna målgruppsanpassning dock inte varit aktuell för det orange kuvertet. Det beror delvis på att kunskaperna om den allmänna pensionen var relativt jämn mellan delgrupperna.⁵⁴ Den grupp som hittills har fått ett specialanpassat utskick är pensionärer. De fick i januari 2007 ett årsbesked kombinerat med utbetalningsbesked. Även gruppen Snart pensionär har fått en viss målgruppsanpassning bland annat genom en prognos med mer närliggande pensionstidpunkter.

⁵⁴ Kommunikationsplan för den allmänna pensionen, Premiepensionsmyndigheten och Försäkringskassan, 2006-02-08

Bilaga 3: Övrig information om pensionssystemet

Försäkringskassans webbportal

Information om pensionssystemet finns på Försäkringskassans webbportal. Under fliken Privatperson finns en trädstruktur med rubriker för 12 "situationer" som privatpersoner kan befinna sig i. En av situationerna är Pension men begränsad pensionsinformation ges även under andra situationer.

På Pensionssidan är informationen aktualitetspräglad och ändras flera gånger per år. I övrigt finns länkar med ingång efter födelseår och till tjänster, blanketter och mer systeminformation. Informationen om man följer dessa länkar utgörs ofta av längre texter som också kan fås i mer läsvänlig utformning för utskrift.

Besöken på Försäkringskassans pensionssida uppgick år 2006 till 206 000 sidvisningar och under perioden januari-maj 2007 till cirka 135 000. Försäkringskassan har inga uppgifter om antalet visningar av sidor och tjänster på nivåer därunder. Antalet genomförda pensionsprognoser via den särskilda länken på förstasidan uppgår till cirka 110 000 år 2006.

Situation

- Förälder
- Sjuk
- Pension**
 - Född 1954 eller senare
 - Född 1938-1953 och tjänar in till pension
 - Född 1938-1953 och pensionär
 - Född 1937 eller tidigare
- Ung
- Egen företagare
- Funktionshindrad
- Utomlands
- Studerande
- Arbetssökande
- Efterlevande
- I behov av bostadsbidrag
- I behov av tandvård

Pension

Här finns information och tjänster för dig som planerar att ta ut pension, för dig som redan gör det samt för dig som nu tjänar in till pension.

Har du blivit kontaktad av en Försäkringsmäklare?

Här får du svar på några vanliga frågor.

Mer information: [Frågor och svar](#)

Pensionssystemets årsredovisning: Förbättrat resultat i år och starkare pensionssystem på längre sikt.

Genom ett positivt resultat på 71 miljarder ökade pensionssystemet sitt överskott 2006. Prognoserna för framtiden pekar också på ett finansiellt starkare pensionssystem.

Mer information: [Pensionssystemets årsredovisning 2006](#)

[Nyhetsarkiv](#)

Fråga Hanna

Ställ en fråga och få svaret direkt i denna ruta.

Självbetjäning

- [Ansök om pension](#)
- [Gör en pensionsprognos](#)
- [Blanketter, pension](#)
- [Boka informatör](#)
- [Beställ kopia av senaste årsbeskedet \(orange kuvert\)](#)

Mer information

- [Basbeloppet och pensionen på 1990-talet](#)
- [Debatt i media](#)
- [Länk till minpension.se](#)
- [Pensionsfrågor i media](#)

PPM:s webbplats

Även på PPM:s webbportal finns information om pensionssystemet. Den generella systeminformationen finns under flikarna Pensionssystemet och Att gå i pension. På dessa sidor finns även en ordlista med länkar till ord-förklaringar och till Försäkringskassans hemsida och till Pensionsportalen. Informationen är mer koncentrerad än informationen på Försäkringskassans hemsida.

Antalet besökare (ej unika) på flikarna Pensionssystemet och Att gå i pension var för oktober 2007 cirka 28 000 respektive 33 000.

The screenshot shows the PPM website interface. At the top, there is a search bar and a dropdown menu for 'Innehåll A-Ö'. Below this is a horizontal navigation menu with buttons for 'Hem', 'Personligt konto', 'Fondutbudet', 'Fondsparande', 'Pensionssystemet', 'Att gå i pension', 'Press', 'PPM', and 'Hjälp'. Underneath, there are several links: 'Den allmänna pensionen', 'Placering i fonder', 'Personligt konto och kod', 'Att tjäna in till pension', 'Överföring av pensionsrätt', 'Avgifter och skatter', 'Vad händer med pengarna när du dör?', 'Myter om pensionen', and 'Det orange kuvertet'. The main content area is titled 'Den allmänna pensionen' and includes a 'Lyssna' button with a speaker icon. On the left, there is a box titled 'Hur mycket får jag?' with text about making forecasts and links to 'www.fk.se' and 'www.minpension.se'. The main text explains that the general pension consists of three parts: 'inkomstpension', 'premiepension', and 'Allmän pension'. A pyramid diagram illustrates these components, with 'Frivilligt pensionsparande' at the top, 'Tjänstepension' in the middle, and 'Allmän pension' at the base. The 'Allmän pension' section is further divided into 'Inkomstpension' and 'Premiepension'. Below the diagram, it states 'Inkomst ger allmän pension' and 'Varje år avsätts 18,5 procent av din lön och andra skattepliktiga'. On the right, there is a 'Personligt konto' section with instructions on logging in and links for 'Logga in', 'Har du glömt din kod?', and 'Om PUL och cookies'. At the bottom right, there is an 'Ordlista' section with a link to 'Fond'.

Kampanjer

Alltsedan pensionsreformen trädde i kraft har Försäkringskassan genomfört flera kampanjer via stortavlor, tv-reklam med mera. Åren 2002, 2006 och 2007 genomfördes dock inga kampanjer.

År 2002 genomfördes ingen kampanj på grund av resursbrist inom Försäkringskassan, och 2006 bedömde Försäkringskassan att systemet var så etablerat att det orange kuvertet ska räcka som huvudkanal.⁵⁵ År 2006

⁵⁵ En kampanj kostar cirka 15 miljoner kronor. Övriga kostnader för Försäkringskassans pensionsinformation har minskat mellan 1999 och 2006 från cirka 55 miljoner till cirka 25 miljoner kronor.

genomfördes också en stor ohälsokampanj vilket av Försäkringskassan ansågs vara ett hinder för att genomföra även en pensionskampanj.

Premiepensionsmyndigheten har genomfört drygt tio kampanjer genom åren.

Informationsmöten

Ytterligare en informationskanal är de årliga möten Försäkringskassans länsorganisation ordnar med försäkrade som under året fyller 60 år. Cirka 30 000 besöker sådana möten vilket motsvarar ungefär en tredjedel av årskullen.

Minpension.se

minpension.se

Webbkarta | Inställningar | Frågor och svar | Ordlista | Logg

Startsida | Så fungerar pensionen | Så registrerar jag mig | Om oss | Kontakta oss | Lättläst

Välkommen!
Minpension.se är ett samarbete mellan staten och pensionsbolagen. Tillsammans ger vi dig en bild av din pension. Registrera dig nu, inom några minuter får du tillgång till din personliga prognos.

Beställ personlig kod från PPM
Om du inte har tillgång till din personliga kod från PPM kan du beställa den från deras webbplats. Det tar cirka tre vardagar tills du har den i din brevlåda.
Beställ personlig kod

Så fungerar pensionen
Här finns en grundläggande beskrivning om pensionssystemet som är bra att känna till för att reda ut begreppen.
Läs mer

Topp 100
Minpension.se har utsetts till en av årets 100 bästa sajter 2006 av tidningen Internetworld.
Läs om utmärkelsen

Inloggning
Du kan logga in på minpension.se med personlig kod från PPM.
Personnummer:
Personlig kod:
Logga in

Du kan också logga in med BankID eller e-legitimation från Nordea, Posten eller Telia.
BankID
E-legitimation

Bra att veta
Det är viktigt att känna till att alla pensionsbolag ännu inte finns med i minpension.se. I och med att SPP ansluter sig till minpension.se under juni månad 2007 så startar inhämtningen av privata pensioner till

Minpension.se är ett samarbete mellan staten och pensionsbolagen. Idag är följande bolag anslutna:

Minpension i Sverige AB är ett helägt dotterbolag till Försäkringsförbundets Serviceaktiebolag AB. Bolaget ansvarar för utveckling och drift av en så kallad pensionsportal, www.minipension.se. Under 2002 utformades planerna på en pensionsportal i samarbete mellan staten och pensionsinstituten. Systemutvecklingen har bedrivits av dåvarande Riksförsäkringsverket medan Försäkringsförbundet haft ansvar för projektledning. Publik drift startades i december 2004.

Den programkod som Riksförsäkringsverket utvecklade överläts enligt regeringsbeslut till portalbolaget som därefter investerat i egen programkod. Bolagets verksamhet finansieras genom licensavgifter från anslutna institut. Kostnaderna delas lika mellan privata och statliga institut.

Startsidan ger information om att portalen är ett samarbete mellan staten och pensionsbolagen som tillsammans ger en bild av din pension. Det finns även flikar med information om pensionssystemet, kontakter med direktlänkar till PPM, Försäkringskassan med flera.

För att använda portalen krävs PPM-kod, bank-id eller e-leg. Personlig kod kan beställas från Premiepensionsmyndigheten genom direktlänk till PPM:s hemsida.

Nederst på startsidan finns de anslutna bolagens logotyper med direktlänk till respektive hemsida.

Besöken på Pensionsportalen uppgår till cirka 450 000 per år, och antalet registrerade användare uppgår till cirka 550 000.

Bilaga 4: Enkät till allmänheten

Riksrevisionen har med hjälp av Statisticon AB genomfört en enkätundersökning riktad till allmänheten för att undersöka synen på de olika delarna i det orange kuvertet. 2000 valdes ut slumpmässigt bland dem som fick variant A2 av det orange kuvertet 2007. Denna variant skickas till alla mellan 28 och 59 år som har någon pensionsbehållning. Nyligen avlidna och boende utomlands uteslöts ur målpopulationen. Populationen uppgick vid urvalsdragningen till 4 067 327 personer.

Nedan följer en översiktlig redogörelse för undersökningens innehåll och hur den genomfördes. En utförligare beskrivning av genomförandet av undersökningen finns i Statisticons kvalitetsdeklaration som förvaras hos Riksrevisionen.

Urval och skattningsförfarande

Förutom själva urvalsstorleken försökte vi även förutse hur bortfallet kunde tänkas slå i olika grupper. Det fanns en stor risk att gruppen födda utanför Sverige skulle bli så liten att det skulle kunna bli svårt att särredovisa dess resultat. Av denna anledning beslutades att en stratifiering skulle ske med avseende på födelseland. Vi drog ett relativt sett större urval i grupperna födda i övriga Norden och i övriga världen. Urvalsprincipen inom varje stratum var ett obundet slumpmässigt urval (OSU). Urvalet drogs av Försäkringskassan i enlighet med specifikationer från Statisticon och Riksrevisionen.

Frågeformuläret

Frågeformuläret, se bilaga 5, är uppbyggt kring den informationstext som personer med pensionsrätter får i samband med att Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten skickar ut det orange kuvertet i början av varje år. Respondenterna får ta ställning till informationstexten utifrån perspektiven hur intressant den är, hur användbar den är och hur viktig den är. Dessutom efterfrågas hur väl respondenterna känner till vissa begrepp som används i det orange kuvertet.

Mer specifikt knyter frågorna 2a till 2c an till informationen om "Prognos för din allmänna pension" som presenteras på sidan ett i det orange kuvertet. De tre frågorna rör i vilken grad respondenten haft användning av informationen. Frågorna 3a till 3i rör informationen om "Dina pensionskonton" som presenteras på sidan två i det orange kuvertet. Frågorna berör

grad av intresse respondenten upplever kring informationen. Frågorna 4a till 4i rör informationen om "Dina premiepensionsfonder 2006-12-31" som presenteras på sidan tre i det orange kuvertet. Frågorna rör även här grad av intresse respondenten upplever för informationen. Frågorna 5a till 5d rör informationen kring "Dina pensionsrätter för 2005" på sidan fyra i det orange kuvertet och respondenten uppmanas att ange grad av intresse för informationen. Fråga 6 avser hur viktig respondenten upplever att informationen på sidorna ett till fyra i det orange kuvertet är. Fråga 7 rör hur väl respondenten känner till olika begrepp som används i det orange kuvertet. Fråga 8 rör i vilken utsträckning respondentens agerande i pensionsfrågor har påverkats och avslutningsvis kan respondenten skriva fri text kring övriga synpunkter han eller hon har kring pensionsinformationen.

Frågorna i undersökningen har utformats av Riksrevisionen i samarbete med Statisticon. Det bör nämnas att vi medvetet valde att inte ställa samma frågor som Demoskop gör i sin årliga undersökning av pensionssystemet på uppdrag av Försäkringskassan.

Datainsamling

Datainsamlingen genomfördes som en postal enkät. För genomförandet av datainsamlingen anlätades EDB Business Partner av Statisticon. I följande tabell redovisas viktiga datum under datainsamlingen.

<u>Moment</u>	<u>Datum</u>
Huvudutskick	14 maj
Tack- och påminnelsekort	28 maj
Påminnelse med enkät	8 juni
Datainsamlingen avslutas	28 juni

Det följebrev som skickades ut i samband med huvudutskicket, tack- och påminnelsekortet och följebrevet till påminnelsen med enkät finns i Statisticons kvalitetsdeklaration. Datainsamlingen avslutades veckan efter midsommar vilket innebär att hela fältperioden omfattar nästan sju veckor. I veckan efter midsommar (midsommarafton var den 22 juni) inkom endast ett fåtal enkäter. Datainsamlingen hölls dock öppen till och med den 28 juni för att de sist inkomna enkäterna skulle kunna komma med i resultatredovisningen.

Statistikens tillförlitlighet

- Bortfall

Den osäkerhetskälla som kan påverka resultaten mest är bortfall och mätfel. Rörande bortfall är svarsandelen 38 procent vilket får betecknas som förhållandevis lågt. Dock är det tillräckligt många som har svarat för att resultat på totalnivå ska vara tillförlitliga under förutsättning att den genomförda bortfallskompensationen har avsedd effekt.

Några tänkbara orsaker till bortfallet kan vara:

- Intresset för frågan: Även om pensionen är något som berör de allra flesta vuxna är kunskapen om pensionen relativt låg, vilket bland annat Försäkringskassans egna undersökningar visar. Man kan förmoda att intresset att svara på en undersökning om det orange kuvertet inte är så stort. Om vi vänder på resonemanget kan man argumentera att svarsandelen i undersökningen är i sig en indikation på ett relativt ljumt intresse för pensionsfrågor.
- Frågeformuläret: Frågeformuläret är relativt krävande av respondenterna vilket kan verka negativt på svarsandelen.
- Tidpunkten: Tidpunkten för datainsamlingen var i maj och juni vilket inte är den bästa tiden på året för att få höga svarsandelar.

Bortfallets potentiella effekt på kvaliteten i undersökningen hänger samman med hur bortfallet genereras. Om bortfallet sker slumpmässigt kan de svarande betraktas som representativa för den bakomliggande populationen och korrekta skattningar av målstorheter (eller parametrar) kan beräknas. Mer troligt är dock att bortfallet inte sker slumpmässigt utan, tvärtom, är skevt fördelat över olika kategorier av individer.

Om vissa kategorier av individer blir överrepresenterade eller underrepresenterade bland de svarande kan skattningarna av målstorheterna bli skeva. I undersökningen kompenserar Statisticon i skattningarna av målstorheter för skevheter i bortfallet via en teknik som kallas kalibrering. Principen för justeringen är att de svarande "vägs" på ett sådant sätt att deras fördelning avseende vissa hjälpvariabler (till exempel kön och ålder) blir samma som populationens. Baserat på bortfallsanalysen beslutades att följande variabler ska användas vid kalibreringen:

Kön + ålder + födelseland + utbildning + inkomst + civilstånd

- Mätfel

Med mätfel avses att det registrerade värdet på en undersökningsvariabel, det vill säga en fråga i frågeformuläret, inte överensstämmer med det "sanna" värdet. Det finns ett flertal anledningar till att detta kan inträffa. Frågornas utformning är av stor betydelse för eventuella mätfel. Eftersom pensionssystemet är ett relativt komplext system, med många definitioner,

termer och regler, kommer frågor kring detta system med nödvändighet att vara krävande för en respondent.

I undersökningen har vi valt att ställa frågor kring de olika informationstexter som finns i det orange kuvertet. Dessa informationstexter har bifogats enkäten för att underlätta för respondenten. Dock innebär detta att respondenten behöver läsa informationstexten för att kunna besvara frågorna. Detta upplägg är mer krävande av en respondent än många andra enklare undersökningar. Detta kan vara en av anledningarna till att bortfallet är större än väntat. Vi har dock inte några indikationer på att någon eller några av frågorna skulle ha fungerat sämre, till exempel genom att det partiella bortfallet är stort. Detta kan tolkas som att av dem som tagit sig tid att besvara undersökningen har frågorna fungerat bra.

Bilaga 5: Frågeformulär till enkät

7 maj 2007

Statlig pensionsinformation

En undersökning om det orange kuvertet

Du är en av 2000 personer i Sverige som i dagarna får den här enkäten i brevlådan. Genom att fylla i enkäten kan Du bidra till Rikskontrollens pågående granskning av den statliga pensionsinformationen från Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. Syftet med undersökningen är att få medborgarnas synpunkter på informationen i det orange kuvertet.

Rikskontrollen är en del av riksdagens kontrollmakt. Rikskontrollens uppdrag är att granska den statliga verksamheten och därigenom medverka till god resursanvändning och en effektiv förvaltning i staten.

Varför har just Du blivit utvald?

Alla som deltar är slumpmässigt utvalda från mottagarna av det orange kuvertet år 2007. Din medverkan är frivillig, men det är viktigt att många svarar. Dina svar behövs för att resultatet ska bli rättvisande.

Svara snabbt!

Vi ber Dig svara så snart som möjligt, helst inom ett par dagar. Skicka in ditt ifyllda formulär i det bifogade svarskuvertet. Du behöver inte sätta på något frimärke.

Har Du några frågor?

Statisticon AB genomför undersökningen på uppdrag av Rikskontrollen. Har Du frågor om hur Du fyller i enkäten är du välkommen att ringa Leif Antell (08-5171 4049) eller Ingvar Önnhage (08-5171 4097) på Rikskontrollen. Har Du frågor om datainsamlingen kan du ringa Mats Nyfjäll (018-18 22 34) på Statisticon.

*Räkna med att det tar ungefär 15-20 minuter att fylla i enkäten.
Vi hoppas att Du vill ta Dig den tiden.*

Varmt tack på förhand!

Leif Antell
projektledare

Insamlingen av enkätsvaren sköter Statisticon. Alla dina uppgifter skyddas enligt sekretesslagen (9 kap, 4§). Det innebär bland annat att de som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. Din enkät är märkt med en nummerkod för att vi ska veta när Du svarat. Ditt svar kompletteras sedan med olika uppgifter som redan finns i Försäkringskassans register. Dessa är uppgifter om kön, födelseår, folkbokföringsort, civilstånd, födelseland, inkomst, utbildning och civilstånd. Så fort detta är gjort tar vi bort nummerkoderna som kan koppla uppgifterna till just Dig. Det innebär alltså att ingen kan se hur Du svarat eller vilka uppgifter som gäller Dig.

Statlig pensionsinformation

- en undersökning om det orange kuvertet

Här följer några frågor om innehållet i det orange kuvertet som Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten skickade till dig i början av året.

Fråga 1 Har du tagit del av innehållet i det orange kuvertet om pensionsinformation från Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten?

- ¹ Ja
² Nej
³ Vet ej

Om du svarat Nej eller Vet ej behöver du inte besvara fler frågor. **Du får gärna lämna synpunkter i fråga 9.**

Så här när du fyller i enkäten:

Frågorna handlar om olika delar i det orange kuvertet. På frågorna 2-6 visas text från det orange kuvertet. Texten är placerad i en ruta ungefär mitt på sidan och frågorna rörande texten är placerade överst på sidan.

Enkätsvaren registreras maskinellt, därför är det viktigt att de är ifyllda på rätt sätt.

- Använd en bra penna med svart eller mörkblå färg. Undvik blyertspenna
- Sätt ett tydligt kryss i de rutor du tycker stämmer bäst för dig
- **Om du råkar kryssa fel** fyller du hela rutan med färg. Då kan maskinen inte läsa den. Kryssa sedan i den rätta rutan

Fråga 2 Uppgifterna i rutan nedan är hämtade från sidan ett i pensionsbrevet. Ange hur stor användning du har av uppgifterna!

		Ingen användning			Stor användning
a	Tabellen med sex olika prognosvärden (se a nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b	Fördelningen mellan inkomstpension och premiepension (se b nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c	Den samlade informationen i textrutan om prognosen för den allmänna pensionen	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

SIDAN ETT I PENSIONSBRIVET

OBS! Alla sifferuppgifter gäller för en PÅHITTAD person

Prognos för din allmänna pension

Det här är en uppskattning av vad du kommer att få i allmän pension. Prognosen grundar sig på de 900 686 kr du hittills har tjänat in till din inkomst- och premiepension (se pensionskonto sidan 2), samt din årliga inkomst tills du går i pension. Vi har antagit att du kommer att ha samma pensionsgrundande inkomst som under 2005, det vill säga 264 600 kr (se beslut sidan 4).

Pensionsålder	0 % tillväxt	2 % tillväxt
61 år	9 700 kr/månad	15 300 kr/månad
65 år	12 500 kr/månad	21 400 kr/månad
70 år	17 700 kr/månad	33 500 kr/månad

a {
b {

Din allmänna pension vid 65 års ålder och 0 procents tillväxt (12 500 kr/månad) består före skatt av: 9 900 kr inkomstpension och 2 600 kr premiepension.

Fråga 3 Uppgifterna i rutan nedan är hämtade från sidan två i pensionsbrevet. Ange hur intressanta du tycker uppgifterna är!

			Ej intressant			Mycket intressant
a	Värde 2005-12-31	(se a nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b	Insatt pensionsrätt för 2005	(se b nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c	Arvsvinst	(se c nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
d	Rabatt på fondavgifter	(se d nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
e	Administrationsavgift	(se e nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
f	Värdeförändring	(se f nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
g	Värde 2006-12-31	(se g nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
h	Avsnittet "Förändring på dina konton sedan start"	(se h nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
i	Den samlade informationen i hela textrutan om pensionskonton		1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

SIDAN TVÅ I PENSIONSBBREVEI

OBS! Alla sifferuppgifter gäller för en PÅHITTAD person

Dina pensionskonton			
	Förändringar på dina konton under 2006 i kr	Inkomstpension	Premiepension
a	Värde 2005-12-31	747 235	62 865
b	Insatt pensionsrätt för 2005	+ 49 264	+ 7697
c	Arvsvinst	+ 673	+ 122
d	Rabatt på fondavgifter	-	+ 232
e	Administrationsavgift	- 370	- 118
f	Värdeförändring	+ 25 687	+ 7 399 *
g	Värde 2006-12-31	822 489	78 197
* Här ingår värdeförändring i fonderna samt 401 kr i ränta på pensionsrätten för 2005.			
Totalsumma på dina konton			900 686 kr
h	Förändringar på dina konton sedan start		
	Sedan 1986 har du tjänat in 598 260 kr i pensionsrätter till din inkomstpension. Beloppet har vuxit med 224 229 kr och värdet uppgår nu till 822 489 kr.		
	Sedan 1995 har du tjänat in 62 176 kr i pensionsrätter till din premiepension. Beloppet har vuxit med 16 021 kr och värdet uppgår nu till 78 197 kr.		

Fråga 4 Uppgifterna i rutan nedan är hämtade från sidan tre i pensionsbrevet. Ange hur intressanta du tycker uppgifterna är!

		Ej intressant		Mycket intressant	
a	Vald fördelning mellan fonder (se a nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b	Aktuell fördelning mellan fonder (se b nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c	Antal fondandelar (se c nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
d	Kurs (se d nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
e	Värde 2006-12-31 på premiepensionsfonderna (se e nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
f	Värdeförändring under 2006 (se f nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
g	Hänvisningen till PPM-Lotsen (se g nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
h	Principen för fördelning av nya pensionsrätter (se h nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
i	Den samlade informationen i hela textrutan om premiepensionsfonder	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

SIDAN TRE I PENSIONSBRIVET

OBS! Alla sifferuppgifter gäller för en PÅHITTAD person

Dina premiepensionsfonder 2006-12-31					
Fondnamn	Vald fördelning a (procent)	Aktuell fördelning b (procent)	Fond andelar c (antal)	Kurs d (kronor)	Värde e (kronor)
Fond A	20	19	131,23	115,07	15 100
Fond B	20	20	1 379,83	11,57	15 967
Fond C	20	20	39,39	389,66	15 349
Fond D	20	23	82,34	210,63	17 343
Fond E	20	18	1 446,43	9,98	14 438
Summa	100	100			78 197

f Värdet i dina fonder har under 2006 ökat med 6 998 kr. Beloppet ingår i värdeförändringen på pensionskontot på sidan 2.

g På www.ppm.nu kan du få mer information om hur dina fonder har utvecklats. Där finns också PPM-Lotsen som ger dig förslag på olika fondportföljer.

h Nya insättningar av pensionsrätter för premiepensionen placeras enligt den fördelning du senast valt. Du kan när som helst ändra fördelningen och byta fonder.

Fråga 5 Uppgifterna i rutan nedan är hämtade från sidan fyra i pensionsbrevet. Ange hur intressanta du tycker uppgifterna är!

		Ej intressant			Mycket intressant	
a	Pensionsrätt för 2005 (se a nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	
b	Den pensionsgrundande inkomsten (se b nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	
c	Pensionsunderlaget (se c nedan)	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	
d	Den samlade informationen i hela textrutan om premiepensionsrätter	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐	

SIDAN FYRA I PENSIONSBBREVE

OBS! Alla sifferuppgifter gäller för en PÅHITTAD person

Dina pensionsrätter för 2005

Dina pensionsrätter motsvarar de avgifter du, din arbetsgivare och i vissa fall staten betalat in till pensionssystemet. Utifrån din pensionsgrundande inkomst (din årsinkomst upp till 324 750 kr efter avdrag för allmän pensionsavgift) och pensionsgrundande belopp har Försäkringskassan fastställt:

a	Pensionsrätt för inkomstpension 2005	Pensionsrätt för premiepension 2005
	<input type="text" value="49 264 kr"/>	<input type="text" value="7 697 kr"/>
	Dina nya pensionsrätter läggs ihop med vad du redan tjänat in och redovisas på dina pensionskonton. Hur mycket pengar det är idag ser du på sidan 2.	
b	Skatteverket har fastställt din <i>pensionsgrundande inkomst</i> för 2005:	
	Inkomst av anställning	264 600 kr
	Inkomst av annat förvärvsarbete	0 kr
	Försäkringskassan har fastställt dina <i>pensionsgrundande belopp</i> för 2005:	
	Barnår	43 300 kr
c	Det ger dig ett pensionsunderlag på	307 900 kr

Fråga 6 Hur viktiga är sidorna 1 – 4 i det orange kuvertet för dig?

	Inte viktig	Mindre viktig	Ganska viktig	Mycket viktig
a Sidan 1 med prognos	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b Sidan 2 med dina pensionskonton	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c Sidan 3 med din premiepensionsfonder	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
d Sidan 4 med dina pensionsrätter	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Fråga 7 Hur väl anser du att du känner till följande begrepp som används i det orange kuvertet?

	Känner mycket väl till	Känner ganska väl till	Känner ganska dåligt till	Känner inte alls till
a Det allmänna pensionssystemet	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
b Pensionsgrundande inkomst	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
c Pensionsgrundande belopp	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
d Pensionsavgift	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
e Pensionsrätt	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
f Pensionskonto	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
g Inkomstpension	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
h Premiepension	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
i Löneutvecklingen i Sverige	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
j Den ekonomiska tillväxten	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
k Prognos	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
l Arvsvinst	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
m Administrationsavgift	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
n Rabatt på fondavgift	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐
o Fondportfölj	1 ☐	2 ☐	3 ☐	4 ☐

Bilaga 6: Typfallsundersökningen

Typfallen

Urvalet består av 7 personer som nått intjänandetaket och däröver.

5 personer ligger under intjänandetaket (255 100–313 100 kronor).

Personer under intjänandetaket fördelar sig på åldersgrupperna enligt följande:

28–40 år 2 personer (man och kvinna)

41–50 år 1 person (kvinna)

51–60 år 2 personer (kvinnor)

Födda år	Åldersgrupp	Endast jobbat statligt		Har bytt avtalsområde men jobbar statligt idag	
		Man	Kvinna	Man	Kvinna
1967– 1979	28–40	40 år	32 år	35 år	33 år
1957– 1966	41–50	46 år	41 år	47 år	40 år
1947– 1966	51–60	53 år	58 år	59 år	52 år

Metod

Pensionsunderlaget dividerat med 12 har beräknats automatiskt och använts som slutlön vid 0 procent tillväxt. Beräkningarna är gjorda på inkomståret 2005. Taket för den pensionsgrundade inkomsten för 2005 är 324 750 kronor, vilket motsvarar 27 063 kronor i månaden vid 0 procent i tillväxt.

Pensionsprognoser har gjorts för pensionsuttag vid 65 år enligt nollprocent-alternativet. Riksrevisionen har jämfört prognosen i det orange kuvertet med prognos på Försäkringskassans hemsida FK.se och Pensionsportalen. Vi har även kontrollerat om tjänsteprognois från Statens pensionsverk finns tillgänglig i Pensionsportalen.

Typfallens personuppgifter från det orange kuvertet har även använts vid beräkning av prognoser på följande nio hemsidor: Alecta, KPA, AMF Pension, Länsförsäkringar, Swedbank Robur, Handelsbanken Liv, Skandia, Folksam och SEB Trygg Liv.

Tidigare utgivna rapporter från Riksrevisionen

2003	2003:1	Hur effektiv är djurskyddstillsynen?
2004	2004:1	Länsplanerna för regional infrastruktur – <i>vad har styrat prioriteringarna?</i>
	2004:2	Förändringar inom kommittéväsendet
	2004:3	Arbetslöshetsförsäkringens hantering på arbetsförmedlingen
	2004:4	Den statliga garantimodellen
	2004:5	Återfall i brott eller anpassning i samhället – <i>uppföljning av kriminalvårdens klienter</i>
	2004:6	Materiel för miljarder – <i>en granskning av försvarets materieförsörjning</i>
	2004:7	Personlig assistans till funktionshindrade
	2004:8	Uppdrag statistik Insyn i SCB:s avgiftsbelagda verksamhet
	2004:9	Riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvård
	2004:10	Bistånd via ambassader – <i>en granskning av UD och Sida i utvecklingssamarbetet</i>
	2004:11	Betyg med lika värde? – <i>en granskning av statens insatser</i>
	2004:12	Höga tjänstemäns representation och förmåner
	2004:13	Riksrevisionens årliga rapport 2004
	2004:14	Arbetsmiljöverkets tillsyn
	2004:15	Offentlig förvaltning i privat regi – <i>statsbidrag till idrottsrörelsen och folkbildningen</i>
	2004:16	Premiepensionens första år
	2004:17	Rätt avgifter? – <i>statens uttag av tvingande avgifter</i>
	2004:18	Vattenfall AB – Uppdrag och statens styrning
	2004:19	Vem styr den elektroniska förvaltningen?
	2004:20	The Swedish National Audit Office Report 2004
	2004:21	Försäkringskassans köp av tjänster för rehabilitering
	2004:22	Arlandabanan Insyn i ett samfinansierat järnvägsprojekt
	2004:23	Regelförenklingar för företag
	2004:24	Snabbare asylprövning
	2004:25	Sjukpenninganslaget – <i>utgiftsutveckling under kontroll?</i>
	2004:26	Utgift eller inkomstavdrag? – <i>Regeringens hantering av det tillfälliga sysselsättningsstödet</i>
	2004: 27	Stödet till polisens brottsutredningar
	2004:28	Regeringens förvaltning och styrning av sex statliga bolag
	2004:29	Kontrollen av strukturfonderna
	2004:30	Barnkonventionen i praktiken

- 2005 2005:1 Miljömålsrapporteringen – *för mycket och för lite*
- 2005:2 Tillväxt genom samverkan? Högskolan och det omgivande samhället
- 2005:3 Arbetslöshetsförsäkringen – kontroll och effektivitet
- 2005:4 Miljögifter från avfallsförbränningen – hur fungerar tillsynen
- 2005:5 Från invandrapolitik till invandrapolitik
- 2005:6 Regionala stöd – styrs de mot ökad tillväxt?
- 2005:7 Ökad tillgänglighet i sjukvården? – *regeringens styrning och uppföljning*
- 2005:8 Representation och förmåner i statliga bolag och stiftelser
- 2005:9 Statens bidrag för att anställa mer personal i skolor och fritidshem
- 2005:10 Samordnade inköp
- 2005:11 Bolagiseringen av Statens järnvägar
- 2005:12 Uppsikt och tillsyn i samhällsplaneringen – intention och praktik
- 2005:13 Riksrevisionens årliga rapport 2005
- 2005:14 Förtidspension utan återvändo
- 2005:15 Marklösen *Finns förutsättningar för rätt ersättning?*
- 2005:16 Statsbidrag till ungdomsorganisationer – *hur kontrolleras de?*
- 2005:17 Aktivitetsgarantin – *Regeringen och AMS uppföljning och utvärdering*
- 2005:18 Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna
- 2005:19 Rätt utbildning för undervisningen Statens insatser för lärarkompetens
- 2005:20 Statliga myndigheters bemyndiganderedovisning
- 2005:21 Lärares arbetstider vid universitet och högskolor – planering och uppföljning
- 2005:22 Kontrollfunktioner – *två fallstudier*
- 2005:23 Skydd mot mutor Läkemedelsförmånsnämnden
- 2005:24 Skydd mot mutor Apoteket AB
- 2005: 25 Rekryteringsbidrag till vuxenstuderande – *uppföljning och utbetalningskontroll*
- 2005:26 Granskning av Statens pensionsverks interna styrning och kontroll av informationssäkerheten
- 2005:27 Granskning av Sjöfartsverkets interna styrning och kontroll av informationssäkerheten
- 2005:28 Fokus på hållbar tillväxt? Statens stöd till regional projektverksamhet
- 2005:29 Statliga bolags årsredovisningar
- 2005:30 Skydd mot mutor Banverket
- 2005:31 När oljan når land – har staten säkerställt en god kommunal beredskap för oljekatastrofer?

- 2006 2006:1 Arbetsmarknadsverkets insatser för att minska deltidsarbetslösheten
- 2006:2 Regeringens styrning av Naturvårdsverket
- 2006:3 Kvalitén i elöverföringen – *finns förutsättningar för en effektiv tillsyn*
- 2006:4 Mer kemikalier och bristande kontroll – *tillsynen av tillverkare och importörer av kemiska produkter*
- 2006:5 Länsstyrelsernas tillsyn av överförmyndare
- 2006:6 Redovisning av myndigheters betalningsflöden
- 2006:7 Begravningsverksamheten – *förenlig med religionsfrihet och demokratisk styrning?*
- 2006:8 Skydd mot korruption i statlig verksamhet
- 2006:9 Tandvårdsstöd för äldre
- 2006:10 Punktskattekontroll – mest reklam?
- 2006:11 Vad och vem styr de statliga bolagen?
- 2006:12 Konsumentskyddet inom det finansiella området – *fungerar tillsynen?*
- 2006:13 Kvalificerad yrkesutbildning – *utbildning för marknadens behov?*
- 2006:14 Arbetsförmedlingen och de kommunala ungdomsprogrammen
- 2006:15 Statliga bolag och offentlig upphandling
- 2006:16 Socialstyrelsen och de nationella kvalitetsregistren inom hälso- och sjukvården
- 2006:17 Förvaltningsutgifter på sakanslag
- 2006:18 Riksrevisionens Årliga rapport
- 2006:19 Statliga insatser för nyanlända invandrare
- 2006:20 Styrning och kontroll av regeltillämpningen inom socialförsäkringen
- 2006:21 Finansförvaltningen i statliga fastighetsbolag
- 2006:22 Den offentliga arbetsförmedlingen
- 2006:23 Det makroekonomiska underlaget i budgetpropositionerna
- 2006:24 Granskning av Arbetsmarknadsverkets interna styrning och kontroll av informationssäkerheten
- 2006: 25 Granskning av Migrationsverkets interna styrning och kontroll av informationssäkerheten
- 2006:26 Granskning av Lantmäteriverkets interna styrning och kontroll av informationssäkerheten
- 2006:27 Regeringens uppföljning av överskotts målet
- 2006:28 Anställningsstöd
- 2006:29 Reformen av Försvarets logistik Blev det billigare och effektivare
- 2006:30 Socialförsäkringsförmåner till gravida Försäkringskassans agerande för en lagenlig och enhetlig tillämpning
- 2006:31 Genetiskt modifierade organismer – *det möjliga och det rimliga*
- 2006:32 *Bidrag som regeringen och Regeringskansliet fördelar*

- 2007 2007:1 Statlig tillsyn av bostad med särskild service enligt LSS
- 2007:2 The Swedish National Audit Office Annual report 2006
- 2007:3 Regeringens beredning och redovisning av skatteutgifter
- 2007:4 Beredskapen för kärnkraftsolyckor
- 2007:5 Regeringens skatteprognoser
- 2007:6 Vägverkets körprov – lika för alla?
- 2007:7 Den största affären i livet – tillsyn över fastighetsmäklare och konsumenternas möjlighet till tvistelösning
- 2007:8 Regeringens beredning av förslag om försäljning av sex bolag
- 2007:9 Säkerheten vid vattenkraftdammar
- 2007:10 Regeringens styrning av informationssäkerhetsarbetet i den statliga förvaltningen
- 2007:11 Statens företagsbefrämjande insatser. När de kvinnor och personer med utländsk bakgrund?
- 2007:12 Hur förbereds arbetsmarknadspolitiken? En granskning av regeringens underlag
- 2007:13 Granskning av Årsredovisning för staten 2006
- 2007:14 Riksrevisionens årliga rapport
- 2007:15 Almi Företagspartner AB och samhällsuppdraget
- 2007:16 Regeringens uppföljning av kommunernas ekonomi
- 2007:17 Statens insatser för att hantera omfattande elavbrott
- 2007:18 Bilprovningen och tillgängligheten – Granskning av ett samhällsuppdrag
- 2007:19 Tas sjukskrivnas arbetsförmåga till vara? Försäkringskassans kontakter med arbetsgivare
- 2007:20 Oegentligheter inom bistånd – Är Sidas kontroll av biståndsinsatser via enskilda organisationer tillräcklig?
- 2007:21 Regeringens analys av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet
- 2007:22 Sambandet mellan utgiftstaket, överskottsålet och skattepolitiken – regeringens redovisning
- 2007:23 Statens insatser vid anmälningar av vårdskador – Kommer patienten till tals?
- 2007:24 Utanförskap på arbetsmarknaden – Funktionshindrade med nedsatt arbetsförmåga
- 2007:25 Styrelser med fullt ansvar
- 2007:26 Regeringens redovisning av budgeteffekter
- 2007:27 Statligt bildande stiftelsers årsredovisningar
- 2007:28 Krisberedskap i betalningssystemet – Tekniska hot och risker
- 2007:29 Vattenfall med – med vind i ryggen?
- 2007:30 Så förvaltas förmögenheten – fem stiftelsers kapitalförvaltning och regeringens roll som stiftare

2007	2007:31	Budgetstöd genom bistånd – regeringens och Sidas hantering av en central biståndsform
	2007:32	Försäkringskassans hantering av arbetsskadeförsäkringen
2008	2008:1	Pandemier – hantering av hot mot människors hälsa
	2008:2	Statens insatser för att bevara de kyrkliga kulturminnena

Beställning: publikationsservice@riksrevisionen.se